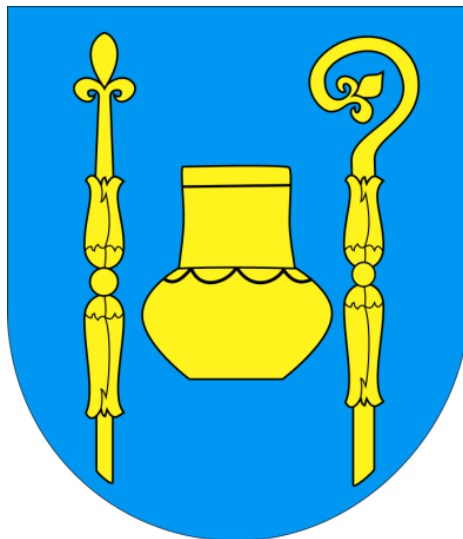

***Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie
na lata 2017-2023***

Gmina Warlubie

Warlubie marzec 2018 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	4
I. Opis powiązań PR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	5
II. Uproszczona diagnoza społeczno-gospodarcza na potrzeby Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie 2017-2023.....	8
III. Delimitacja obszarów.....	19
IV. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....	30
V. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	41
VI. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	47
VII. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	50
VIII. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.....	58
IX. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji.....	62
X. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	66
XI. System zarządzania.....	68
XII. Monitoring.....	74
XIII. Promocja i komunikacja społeczna.....	76
XIV. Wykaz niezbędnych ocen i opinii.....	76
XV. Definicje i pojęcia Programu.....	77
XVI. Spis tabel i rysunków.....	78

Wykaz użytych skrótów

BDL	Bank Danych Lokalnych
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
Diagnoza	<i>Diagnoza Gminy Warlubie opracowana na potrzeby Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023</i>
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
KE	Komisja Europejska
GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OR	Obszar rewitalizacji
OZ	Obszar zdegradowany
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PKD 2007	Polska Klasyfikacja Działalności 2007
POIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020
PR	Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
PROGRAM	<i>Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023</i>
RPO WK-P 2014 -2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego 2014-2020
UE	Unia Europejska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ZPPR/ Zasady	<i>Zasady Programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020</i>

WSTĘP

Rewitalizacja, czyli proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzona jest w skali gminy na podstawie Programu Rewitalizacji. Program taki nakreśla zestaw działań planowanych w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej, środowiskowej i infrastrukturalnej, mających na celu ograniczenie niekorzystnych zjawisk społeczno-gospodarczych i rozwój obszaru. Program Rewitalizacji jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z funduszy unijnych, w szczególności z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020. *Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023* opracowany został na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2016 poz. 446 z późn. zm.)

Program zawiera plan działań prowadzących do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji w gminie z tzw. stanu kryzysowego i stworzenia odpowiednich warunków do ich rozwoju poprzez:

- wzrost aktywności społecznej;
- zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego;
- integrację społeczną mieszkańców;
- wzmocnienie potencjału infrastrukturalnego i gospodarczego gminy Warlubie.

Ramy prawne dla przeprowadzenia rewitalizacji wyznaczają „*Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*” oraz „*Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*” zatwierdzone przez Ministra Rozwoju. Rewitalizacja łączy działania społeczne i gospodarcze w sposób kompleksowy i nie pomija aspektu przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Istotnym elementem procesu rewitalizacji jest partycypacja społeczna zapewniająca aktywny udział mieszkańców poprzez organizacje i jednostki z terenu Gminy.

Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023 powstał w procesie partnersko-eksperyckim tj. w wyniku prac powołanego Zarządzeniem Wójta Zespołu ds. rewitalizacji w Urzędzie Gminy Warlubie z udziałem eksperta ds. rewitalizacji oraz z wykorzystaniem wniosków płynących z procesu konsultacji społecznych (spotkań z mieszkańcami, radnymi oraz przedstawicielami grup mieszkańców, w tym przy wykorzystaniu ankiet mieszkańców), a także prowadzonych badań i analiz danych Gminy (jakościowych i wskaźnikowych ujętych w *Diagnozie Gminy Warlubie*) oraz dokumentów programowych na lata 2014-2020.

Projekty rewitalizacyjne w ramach opracowanego *Programu* realizowane będą na wyznaczonych do rewitalizacji obszarach z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania. W Programie przyjęto m.in.:

- realizację projektów reagujących na ograniczenie wiodących problemów społecznych zidentyfikowanych w danym sołectwie,
- włączenie inicjatyw lokalnych w rozwój obszarów Gminy,
- planowane wykorzystanie źródeł finansowania poza środkami własnymi gminy Warlubie m.in. dotacji bezzwrotnych w ramach RPO WK-P 2014-2020.

I. Opis powiązań Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Program Rewitalizacji został opracowany na podstawie art. 18 ust.2 pkt. 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i jest zgodny z:

- Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020,
- Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko -Pomorskiego na lata 2014-2020.

Program wykazuje powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym. Poniżej przedstawiono bezpośrednio powiązania pomiędzy *Programem Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023*, a dokumentami regionalnymi i lokalnymi.

Tabela 1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi i lokalnymi

Poziom regionalny	Poziom lokalny
Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko - Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Warlubie 2020+Uchwała Nr XXXII/259/13 z dnia 18.12.2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Warlubie 2020+
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lat 2014-2020	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Warlubie Załącznik Nr 1 oraz Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr XXXVI/295/14 Rady Gminy Warlubie z dnia 25 lipca 2014 r.
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Warlubie UCHWAŁA NR XXII/127/2016RADY GMINY WARLUBIE z dnia 9 sierpnia 2016 r.w sprawie przyjęcia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Warlubie na lata 2015-2020
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko -Pomorskiego do roku 2020	Strategia Rozwoju Gminy Warlubie 2020+Uchwała Nr XXXII/259/13 z dnia 18.12.2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Warlubie 2020+
Zasady Programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwoju Gminy Warlubie 2020+Uchwała Nr XXXII/259/13 z dnia 18.12.2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Warlubie 2020+
	Strategia Rozwoju Obszaru Społeczno-Gospodarczego Powiatu Świeckiego. Uchwała VII/13/2017 Komitetu Sterującego ORSG Powiatu Świeckiego z dnia 18 stycznia 2017 roku.

	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Warlubie Załącznik Nr 1 oraz Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr XXXVI/295/14 Rady Gminy Warlubie z dnia 25 lipca 2014 r.
--	--

Źródło danych: *opracowanie własne*

Zakres powiązań Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023 z dokumentami regionalnymi i lokalnymi przedstawia się następująco:

Tabela 2. Zakres powiązań Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023 z dokumentami regionalnymi i lokalnymi

Nazwa dokumentu	Zakres powiązań
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020. Plan modernizacji 2020+	<p>Strategia rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego do 2020 roku. Plan Modernizacji 2020+przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko Pomorskiego nr XLI/693/13 z dnia 21 października 2013 r., stanowi odpowiedź samorządu województwa na zmieniającą się sytuację polityczną kraju i warunki społeczno-gospodarcze oraz przestrzenne regionu. Misją regionu do 2020 r. jest uzyskanie określonego stanu rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego, gdzie na pierwszym miejscu są jego mieszkańcy: poszczególne jednostki tworzące rodziny i składające się na całe społeczeństwo.</p> <p>„Kujawsko-pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo” Misja ta będzie realizowana przez następujące priorytety:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Konkurencyjna gospodarka; 2. Modernizacja przestrzeni wsi i miast; 3. Silna metropolia; 4. Nowoczesne społeczeństwo. <p>Priorytet modernizacja przestrzeni miast i wsi zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego. Gmina Warlubie została zakwalifikowana do kategorii polityki przestrzennej – obszary wiejskie, dla których oczekiwana rola i znaczenie w rozwoju województwa wiąże się z aktywizacją społeczno-gospodarczą na poziomie lokalnym.</p> <p>Program wykazuje zgodność z priorytetami Strategii: nowoczesne społeczeństwo oraz modernizacja przestrzeni wsi i miast oraz kierunki działań: rozbudzanie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast.</p>
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WK-P 2014-2020)	<p>RPO WK-P 2014-2020 zakłada wsparcie działań, które mają spowodować rozwój regionu pod względem społecznym jak i gospodarczym.</p> <p>Głównym celem dokumentu jest uczynienie województwa kujawsko-pomorskiego konkurencyjnym i innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców.</p> <p>Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023 jest spójny z zapisami RPO WK-P 2014-2020, dotyczącymi rewitalizacji społeczno-gospodarczej dla obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Rewitalizacja wybranych obszarów jest jednym</p>

	<p>z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. Program Rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9b <i>Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich</i>, w ramach, którego wsparcie będzie skoncentrowane na podejmowaniu działań zmierzających do ożywienia społeczno-gospodarczego obszarów miejskich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie poprzez aktywizację osób zamieszkujących obszary problemowe oraz poprawę warunków uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym.</p> <p>Efektym tego będzie zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, a także wzrost potencjału gospodarczego i wzrost aktywności społecznej na obszarach problemowych. Infrastruktura obszarów wiejskich wspierana będzie także w ramach Osi 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. Projekty ukierunkowane na ożywienie społeczne, gospodarcze, likwidację lub zmniejszenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego, spadek poziomu bezrobocia będą wspierane z RPO WK-P 2014-2020 ze środków EFS przede wszystkim: w ramach Osi priorytetowej 9 Solidarne społeczeństwo oraz w ramach Osi 11 – Rozwój lokalny kierowany przez społeczność. Program Rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, którego celem jest ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W ramach tego priorytetu realizowana będzie odnowa społeczno-gospodarcza polegająca na rewitalizacji miejscowości wiejskich, co powinno przyczynić się do uruchomienia uspiętych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych.</p>
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	<p>Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich stanowi interwencja zaplanowana w ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność, • Działania 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR. <p>Program Rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem obszar wiejski i wpisuje się w powyższe działania.</p>
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020.	<p><i>Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023</i> wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu • Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych • Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	<p>Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia Programu rewitalizacji, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej: kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji. Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy Programu Rewitalizacji oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim. <i>Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023</i> został opracowany w oparciu o Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych i wykazuje zgodność z regułami opracowania Programów rewitalizacji zawartymi w dokumencie.</p>
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Świeckiego. Uchwała VII/13/2017Komitetu	<p><i>Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023</i> wpłynie na realizację kierunków <i>Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Świeckiego</i>, w następujących celach rozwojowych:</p>

Sterującego ORSG Powiatu Świeckiego z dnia 18 stycznia 2017 roku.	1.5 Podejmowanie działań aktywizujących na rzecz wzrostu zatrudnienia. 2.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu.
Strategia Rozwoju Gminy Warlubie 2020+ Załącznik do Uchwały Nr XXXII/259/13 z dnia 18.12. 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Warlubie 2020+	<i>Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023</i> przyczyni się do osiągnięcia zakładanego celu nadrzędnego rozwoju Gminy Warlubie, ujętego w Strategii, jako: <i>Cel 1. Nowoczesna infrastruktura i przestrzeń dla rozwoju gospodarczego:1.1.Dostępność i spójność oraz Cel 2 Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców gminy Warlubie-aktywne społeczeństwo.</i> Ponadto rewitalizacja przyczyni się do osiągnięcia celu 3 <i>Dobra jakość życia -3.4.Rozwój lokalny z udziałem społeczności.</i>
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Warlubie Załącznik Nr 1 oraz Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr XXXVI/295/14 Rady Gminy Warlubie z dnia 25 lipca 2014 r.	Według <i>Studium</i> nadrzędnym celem rozwoju przestrzennego Gminy Warlubie jest ochrona wartości przyrodniczych oraz dążenie do przywrócenia równowagi ekologicznej, a więc kształtowanie optymalnej struktury użytkowania i ładu przestrzennego gminy. <i>Program Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023</i> przyczyni się do realizacji podstawowych kierunków polityki zagospodarowania przestrzennego: <ul style="list-style-type: none"> • zachowanie, ochrona i kształtowanie istniejących zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz poprawa jego stanu; • zwiększenie atrakcyjności turystyczno – wypoczynkowej gminy i upowszechnianie jej walorów przyrodniczo – krajobrazowych; • wzmocnienie funkcji miejscowości Warlubie, jako siedziby gminy, pełniącej rolę administracyjną, usługowo – gospodarczą i mieszkaniową.
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Warlubie UCHWAŁA NR XXII/127/2016 RADY GMINY WARLUBIE z dnia 9 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Warlubie na lata 2015-2020	Program przyczyni się do realizacji celów strategicznych długoterminowych nakreślonych w PGN, w szczególności cele strategiczne gminy Warlubie określono, jako: <ol style="list-style-type: none"> 2. Podniesienie efektywności energetycznej budynków i obiektów na terenie gminy Warlubie 4. Wdrożenie zrównoważonego energetycznie planowania przestrzennego i zarządzania rozwojem gminy Warlubie

Źródło danych: *opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych*

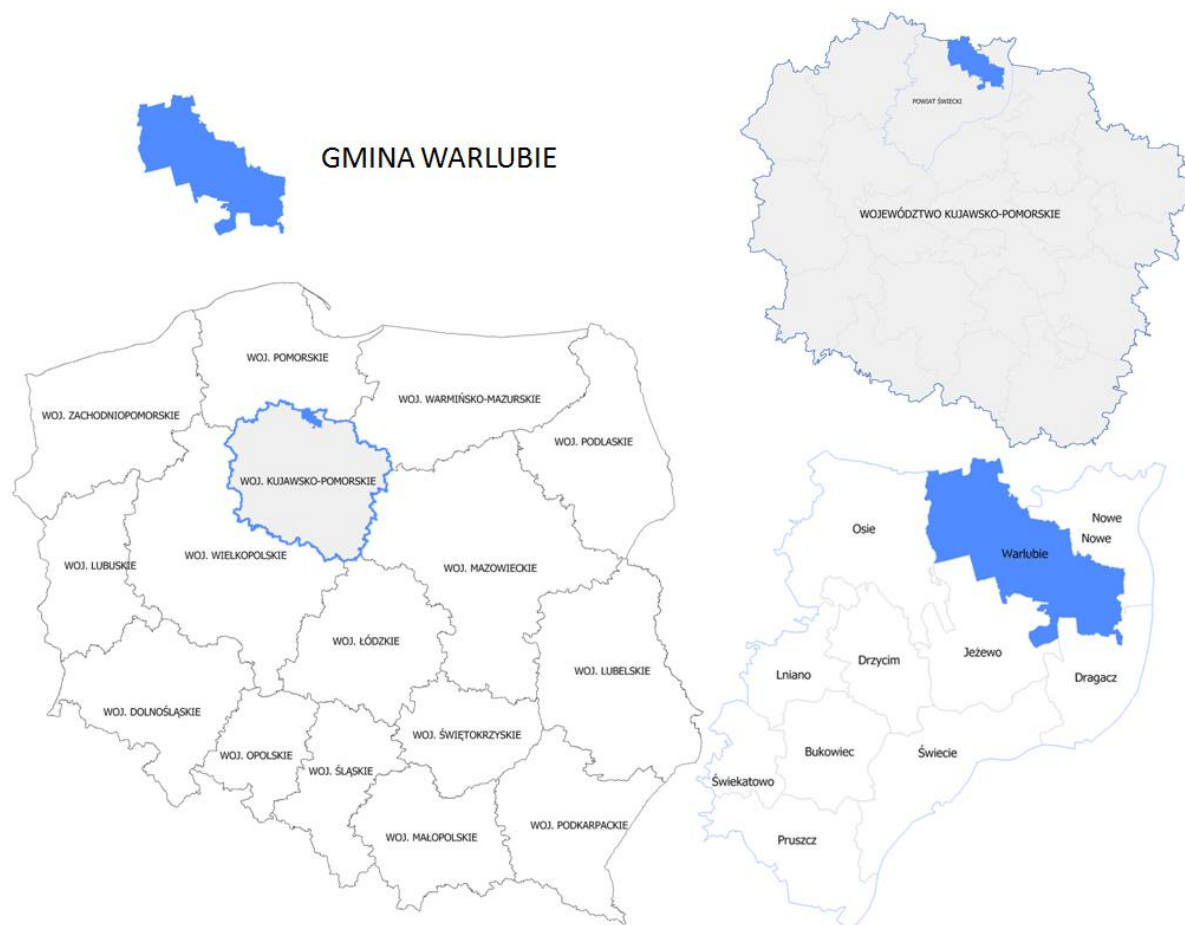
II. Uproszczona diagnoza społeczno-gospodarcza na potrzeby Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie 2017-2023

1. Położenie geograficzne i podział administracyjny gminy Warlubie

Gmina Warlubie posiada status gminy wiejskiej i zajmuje powierzchnię 20 037, 588ha (ok.201 km²)¹, co stanowi ok. 13,6% powierzchni powiatu świeckiego. Zgodnie z danymi pochodzącymi z ewidencji ludności na terenie gminy Warlubie znajduje się 9sołectw, w których skład wchodzi 32 miejscowości: Bąkowo, Bąkowski Młyn, Buśnia, Rulewo, Bzowo, Krusze, Osiek, Lipinki, Blizawy, Borowy Młyn, Borsukowo, Bursztynowo, Ciemny Las, Grabowa Góra, Jeżewnica, Kuźnica, Mątasek, Nowa Huta, Przewodnik, Rybno, Rynków, Stara Huta, Średnia Huta, Zamczyska, Dębowe, Płochocin, Płochocinek, Krzewiny, Warlubie, Kurzejewo, Wielki Komorsk, Komorsk.

¹ Dane GUS, stan na 31.12.2015.

Rys.1. Położenie gminy Warlubie

Źródło danych: *Urząd Gminy Warlubie*

Poniżej zestawiono powierzchnię gminy Warlubie w podziale na sołectwa Gminy.

Tabela 3. Zestawienie powierzchni sołectw gminy Warlubie

Lp	Sołectwo	Powierzchnia (w ha)
1	Bąkowo	829,2383
2	Płochocin	600,8744
3	Buśnia	911,5307
4	Płochocinek	546,4446
5	Bzowo	1 202,7090
6	Krusze	818,0773
7	Lipinki	12 654,2658
8	Wielki Komorsk	1 486,6811
9	Warlubie	987,7668
RAZEM GMINA		20 037,588

Źródło danych: *dane Urzędu Gminy Warlubie*

2. Uwarunkowania demograficzne

Warlubie ogółem zamieszkuje 6 592 osób (stan na 31.12.2016r.). Liczbę ludności w poszczególnych sołectwach podano w poniższej tabeli:

Tabela 4. Wykaz mieszkańców gminy Warlubie (stan na 31.12.2016r.).

LP	SOŁECTWO	MIESZKAŃCY	ODSETEK MIESZKAŃCÓW W GMINIE [%]
1	Bąkowo	364	5,52
2	Buśnia	420	6,37
3	Bzowo	468	7,10
4	Krusze	290	4,40
5	Lipinki	818	12,41
6	Płochocin	257	3,90
7	Płochocinek	349	5,29
8	Warlubie	2241	34,00
9	Wielki Komorsk	1385	21,01
10	RAZEM GMINA	6592	100

Źródło danych: Urząd Gminy Warlubie

Poniżej przedstawiono wykaz mieszkańców według grup ekonomicznych z podziałem na sołectwa gminy Warlubie.

Tabela 5. Liczba mieszkańców według grup ekonomicznych (stan na 31.12.2016rok).

Lp	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym
1	Bąkowo	364	211	51	102
2	Buśnia	420	266	54	100
3	Bzowo	468	302	77	89
4	Krusze	290	180	38	72
5	Lipinki	818	514	123	181
6	Płochocin	257	158	41	58
7	Płochocinek	349	227	40	82
8	Warlubie	2241	1406	348	487
9	Wielki Komorsk	1385	860	189	336
10	RAZEM GMINA	6592	4124	961	1507

Źródło danych: Urząd Gminy Warlubie

W strukturze wiekowej ludności w gminie Warlubie (wg ekonomicznych grup wieku) dominuje ludność w wieku produkcyjnym (18-64 lat dla mężczyzn i 18-59 lat dla kobiet), która stanowi ok. 62,56 % ogółu mieszkańców. Drugą grupę stanowi ludność w wieku przedprodukcyjnym (≤ 17 lat zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet), obejmująca ok. 22,86 %. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym, (≥ 65 lat dla mężczyzn i ≥ 60 lat dla kobiet), stanowi 14,58 % wszystkich mieszkańców Gminy i wykazuje tendencję

wzrostu. Gmina Warlubie podlega typowym procesom starzenia się społeczeństwa. Wyraża się to w sukcesywnym wzroście liczby i udziałów ludności starszej oraz coraz mniejszej liczbie i udziałach najmłodszych grup wiekowych w strukturze mieszkańców Gminy. Wzrost liczebności grupy produkcyjnej mieszkańców na terenie gminy Warlubie – zwłaszcza jej starszych roczników mieszkańców, spowoduje w najbliższych latach przyrost liczebności grupy poprodukcyjnej wśród mieszkańców Gminy.

3.Sfera społeczna

3.1.Bezrobocie

Wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Świeciu liczba bezrobotnych w gminie Warlubie zarejestrowanych na dzień 31.12.2015 r. wyniosła 364 osób i była niższa od liczby osób zarejestrowanych w latach poprzednich.

Czynnikiem charakteryzującym zjawisko bezrobocia w gminie Warlubie jest wysoki stopień udziału w grupie bezrobotnych na terenie gminy osób długotrwale bezrobotnych tj. pozostających bez pracy, co najmniej 24 miesiące. Wskaźnik ten sięga w roku 2015 poziomu 57,97 %.

Tabela6. Bezrobocie w gminie Warlubie w latach 2010-2015 r.

Obszar	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gmina Warlubie	550	486	516	502	417	364
w tym: długotrwale bezrobotni	291	306	281	289	262	211

Źródło danych: dane PUP Świecie

Kolejnym problemem charakteryzującym bezrobocie w Gminie Warlubie jest wzrost udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym. Aktualnie wskaźnik ten wynosi 8,83 %, co oznacza, że każdy co 9 bezrobotny w Gminie Warlubie to osoba w wieku produkcyjnym, która nie podejmuje aktywności w gospodarce. Stanowi to poważne wyzwanie rozwojowe, a wzrost udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym, pomimo obserwowanego spadku liczby bezrobotnych w latach 2010 -2015 na terenie Gminy Warlubie, wpływa na osłabienie potencjału gospodarczego Gminy Warlubie.

Tabela 7. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (stan na 31.12.2015)

Obszar	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Wiek do-34	Wiek 35 – 54	Wiek 55 +	Płeć	
					K	M

Bąkowo	211	8	6	3	11	6
Buśnia	266	13	13	5	21	10
Bzowo	302	5	7	7	12	7
Krusze	180	6	2	1	8	1
Lipinki	514	8	17	15	26	14
Płochocin	158	8	8	4	10	10
Płochocinek	227	11	11	3	14	11
Warlubie	1406	53	48	20	74	47
Wielki Komorsk	860	39	32	11	56	26
Razem	4124	151	144	69	232	132

Źródło danych: dane Urzędu Gminy Warlubie na podstawie PUP

W Gminie Warlubie odsetek osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym stanowi 7,15 %. Osoby bezrobotne w wieku produkcyjnym mające 35-54 lata stanowią 3,49 % ludności w wieku produkcyjnym Gminy, a młode osoby do 34 lat stanowią 3,66 % ludności w wieku produkcyjnym Gminy Warlubie. Udział bezrobotnych w grupie mieszkańców w wieku produkcyjnym ma istotne znaczenie dla kształtowania procesów rozwoju społecznego i gospodarczego na terenie Gminy Warlubie i celowe jest podejmowanie działań związanych z aktywizacją społeczną i zawodową oraz edukacyjną bezrobotnych będących w wieku produkcyjnym.

3.2. Pomoc społeczna

Według danych statystycznych w 2015 roku ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Warlubie korzystało 785 osób co stanowi 11,91 % wszystkich mieszkańców Gminy.

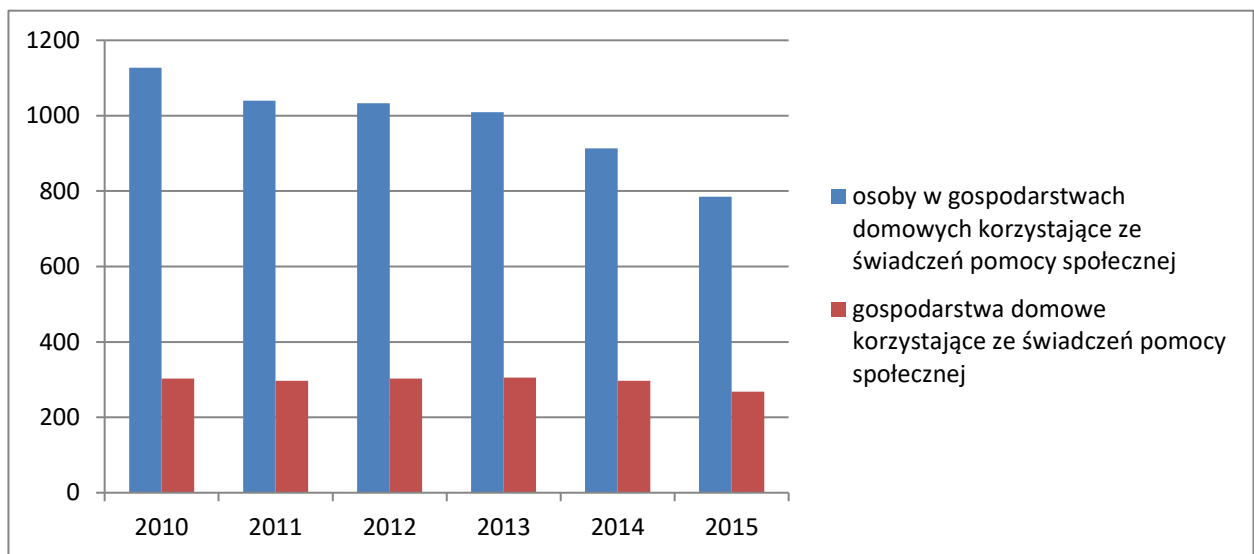
Tabela 8. Świadczenia społeczne w gminie Warlubie 2010-2015r.

Świadczenia pomocy społecznej	jednostka	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej							
GMINA WARLUBIE:							
gospodarstwa domowe korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	rodzina	303	297	303	305	297	268
osoby w gospodarstwach domowych korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	osoba	1127	1040	1033	1009	913	785
SOŁĘCTWO	Bąkowo	11	12	13	12	10	10
		47	47	48	42	33	33
SOŁĘCTWO	Płochocin	15	18	18	17	16	9
		67	64	67	66	59	40
SOŁĘCTWO	Buśnia	23	19	19	17	12	15
		93	78	77	67	48	52
SOŁĘCTWO	Płochocinek	12	16	15	14	9	10
		57	66	63	46	31	36

SOŁECTWO	Bzowo	21	22	25	26	23	23
		69	68	84	90	75	66
SOŁECTWO	Krusze	15	15	11	16	13	9
		67	61	55	51	38	30
SOŁECTWO	Wielki Komorsk	62	59	61	62	88	77
		217	175	189	188	232	208
SOŁECTWO	Warlubie	81	76	81	75	65	65
		267	257	237	216	176	173
SOŁECTWO	Lipinki	63	60	60	66	61	50
		243	224	213	243	221	147

Źródło danych: dane GOPS Warlubie

Rys. 2. Liczba osób i rodzin w gminie Warlubie otrzymujących świadczenia społeczne 2010-2015r.

Źródło danych: dane Urzędu Gminy w Warlubiu

Pomimo powolnego spadku w gminie Warlubie liczby gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, wskazany wynik osób korzystających ze świadczeń społecznych w gminie Warlubie jest nadal wyższy od przeciętnego w województwie (10%), a na tle powiatu lokował Gminę w 2015 roku na 7 miejscu z 11 gmin powiatu świeckiego (średnia dla powiatu stanowi według danych GUS 12,4%).

Niepokojącym zjawiskiem społecznym w Gminie jest fakt, że aż 41% dzieci w wieku do lat 17 żyje w gminie Warlubie w rodzinach na tyle ubogich, że rodzice otrzymują na nie zasiłek rodzinny.

Według danych GOPS w Warlubiu najczęstszym powodem objęcia pomocą społeczną jest:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- niepełnosprawność,
- długotrwała lub ciężka choroba,

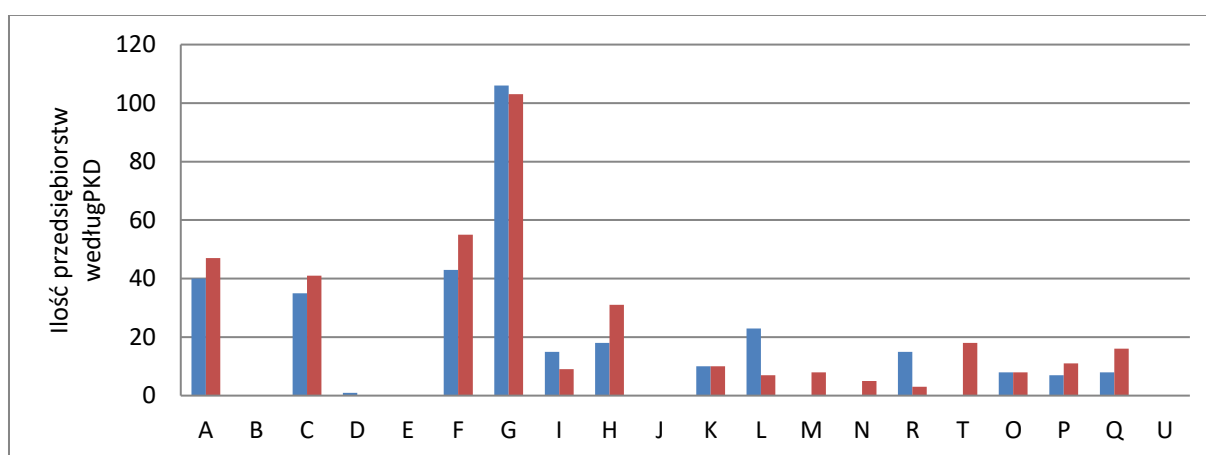
- potrzeba ochrony macierzyństwa,
- alkoholizm.

4. Sfera gospodarcza

Lokalną gospodarkę tworzą przede wszystkim gospodarstwa rolne, mikroprzedsiębiorstwa oraz kilka średniej wielkości przedsiębiorstw. Na terenie Gminy zlokalizowane są różnego rodzaju instytucje oferujące usługi w zakresie szkolnictwa, administracji, lecznictwa i komunikacji. W Gminie zlokalizowanych jest kilka średnich zakładów, mających znaczący wpływ na lokalny rynek pracy.

Według rejestru REGON za 2015 rok w gminie Warlubie zarejestrowano w sektorze rolniczym 42 podmioty gospodarcze, w sektorze przemysłowym i budowlanym 113 podmiotów gospodarczych, a pozostałe 292 podmioty gospodarcze obejmują szeroko pojęty sektor usługowy (handel, transport, gastronomię, administrację itd.). Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność na 10 tys. ludności wynosi w gminie Warlubie 490. Gmina Warlubie ma głównie charakter rolniczy. Na terenie gminy istnieje ponad 900 indywidualnych gospodarstw, a użytki rolne stanowią 35% jej powierzchni. Dominują zasiewy, głównie: zboża, buraki, ziemniaki, rzepak. Znaczna część mieszkańców utrzymuje się również prowadząc działalność gospodarczą (270 podmiotów gospodarczych) oraz znajdując zatrudnienie w dynamicznie rozwijających się firmach m.in. takich jak Jagr, Gzella. Równie dobrze rozwinięty jest przemysł drzewny.

Rys.3. Porównie ilości podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Warlubie z podziałem na PKD w latach 2005 r. i 2016 r.

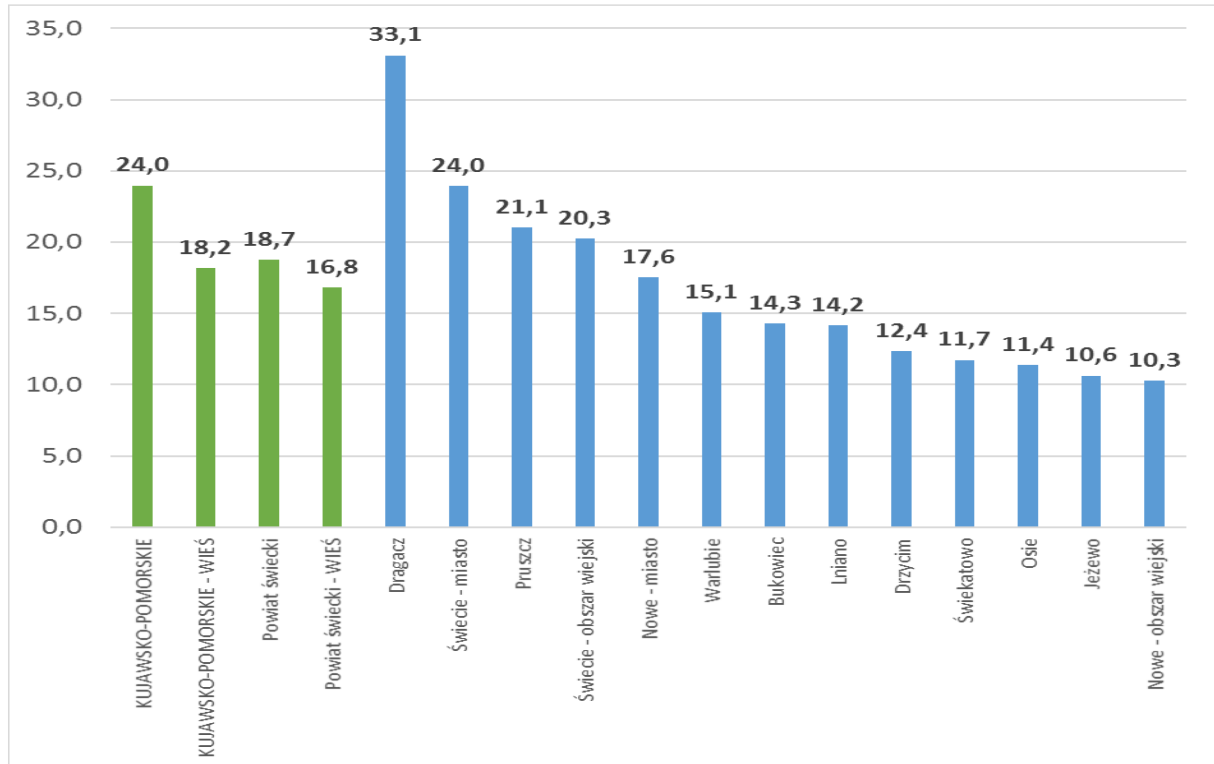

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego 2005 r. 2016 r.

Jak można zaobserwować największy odsetek zarejestrowanych na terenie Gminy Warlubie przedsiębiorstw gospodarczych związany jest z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych. Poniżej zilustrowano stan rozwoju przedsiębiorczości w najliczniejszej

sekcji PKD (G) – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle w województwie i powiecie oraz gminach powiatu świeckiego z uwzględnieniem pozycji gminy Warlubie. W 2016 roku na terenie gminy działały 182 podmioty gospodarcze, a w 2017r. 223 podmioty gospodarcze.

Rys 4. Porównanie stanu rozwoju przedsiębiorczości w sekcji G (stan na dzień 31.12.2016r.)

Źródło danych: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Ogólny stan rozwoju przedsiębiorczości lokuje gminę Warlubie wśród średnich jednostek w powiecie. Biorąc pod uwagę wyłącznie gminy wiejskie powiatu świeckiego - Warlubie pod względem stanu rozwoju przedsiębiorczości jest na drugiej pozycji w powiecie po gminie Dragacz, co stanowi ważny czynnik rozwoju w uznawanych za najważniejsze dla kształtowania lokalnych rynków pracy sektorach gospodarki (sekcja G jest najliczniejszym sektorem przedsiębiorstw w gminie Warlubie). Gmina w tym sektorze rozwoju przedsiębiorczości zbliża się do wartości średnich dla powiatu, czy województwa, a dla obszarów wiejskich wyprzedza większość gmin powiatu.

Korzystna lokata gminy Warlubie pod względem sekcji G – tj. podmiotów działających w handlu i naprawach, ma kluczowe znaczenie dla kształtowania jakości życia mieszkańców, ale także powoduje rozwój dużej ilości mniejszych, rozproszonych miejsc pracy. Pod tym względem lokata gminy i pozycja na tle innych gmin powiatu – jest najkorzystniejsza.

6.Sfera przestrzenno-infrastrukturalna

Drogi

Przez Gminę przebiega droga krajowa DK 91 (Gdańsk – Częstochowa) oraz droga wojewódzka nr 214 (Warlubie – Łeba). Na terenie Gminy Warlubie znajduje się także węzeł przebiegającej przez Województwo Kujawsko-Pomorskie autostrady A-1. Tereny przyległe do węzła Warlubie i układ dróg lokalnych są czynnikiem powodującym zwiększenie dostępności Gminy. Układ drogowy zapewnia Gminie dobre skomunikowanie z regionem.

Kolej

Przez teren gminy Warlubie przebiega także linia kolejowa nr 131 (Chorzów Batory – Tczew). Trasa jest traktem o znaczeniu państwowym. Pod względem technicznym jest to linia magistralna, dwutorowa i zelektryfikowana. Linia przebiega w VI paneuropejskim korytarzu transportowym i jest ujęta w systemach: AGC (międzynarodowe linie – E dla transportu pasażerskiego) i AGTC (międzynarodowe linie transportu kombinowanego), jako linia uzupełniająca. Na linii tej odbywają się przewozy pasażerskie oraz towarowe. W obszarze gminy Warlubie znajduje się również stacja kolejowa zlokalizowana w miejscowości Warlubie.

Energia

Źródłem zasilania gminy Warlubie w energię elektryczną jest główny punkt zasilania GPZ WN/SN, zlokalizowany w południowej części wsi Warlubie. Wyposażony jest on w dwa transformatory o mocy 16 MVA każdy. Przez obszar Gminy przebiegają następujące linie najwyższych i wysokich napięć:

- jedna linia napowietrzna najwyższych napięć 220 kV z elektrowni w Pątnowie poprzez Bydgoszcz, Jasiniec w kierunku Gdańska; linia ta przebiega na osi północ – południe we wschodniej części Gminy,
- dwie linie wysokiego napięcia 110 kV zasilające GPZ w Warlubiu z kierunku Strzeżęcina (osiedle Grudziądz) i Milewa (woj. pomorskie).

Wodociągi i kanalizacja

Długość sieci wodociągowej na terenie Gminy wynosi 103,5 km. Korzysta z niej 5850 mieszkańców. Gmina Warlubie skanalizowana jest w ok. 42%. Całkowita długość sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy wynosi ok.33 km. Korzysta z niej ok. 2700 osób. We wschodniej części wsi Warlubie zlokalizowana jest mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 480 m³/dobę. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do Strugi Komorsk i dalej do rzeki Mątawy.

Mieszkalnictwo

W całej gminie Warlubie znajduje się 1998 mieszkań w zasobach komunalnych (stan na dzień 31.12. 2016r.), z czego:

- 27 mieszkań komunalnych
- 6 lokali socjalnych
- 11 lokali administrowanych przez Gminę Warlubie na mocy zawartych umów z PKP S.A.

Tabela 9. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Warlubie

Rodzaj instalacji	% mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne		
	2005	2010	2015
wodociąg	Brak danych	41	44
kanalizacja	Brak danych	20	20
łazienka z WC	Brak danych	38	38
centralne ogrzewanie	Brak danych	26	26
gaz sieciowy	Brak danych	0	0

Źródło danych: dane Urzędu Gminy w Warlubiu

Przestrzeń zdegradowana:

Na terenie Gminy Warlubie występuje przestrzeń zdegradowana obejmująca tereny w sołectwie Wielki Komorsk - strefa funkcjonalna II- strefa rolno-leśno-osadnicza, obszar rolniczy oraz w Rulewie (sołectwo Buśnia) tereny w strefie funkcjonalnej I- strefa wielofunkcyjna, obszary zabudowy mieszkaniowej i usługowej, strefa ochrony konserwatorskiej B. Przestrzenie te wymagać będą zagospodarowania w celu ich wykorzystania dla funkcji integracji, aktywizacji, a nawet resocjalizacji mieszkańców.

7. Sfera środowiskowa

Głównym problemem środowiskowym w gminie Warlubie jest ochrona powietrza atmosferycznego. Stan infrastruktury (zasobów mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej, tras komunikacyjnych, systemów energetycznych, ciepłowniczych, wodno-kanalizacyjnych oraz gospodarki odpadami) ma kluczowy wpływ na emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz zużycie energii. Według *Programu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Warlubie* największym udziałowo nośnikiem w zestawieniu zapotrzebowania na energię budynków mieszkalnych były paliwa węglowe – 60,8% całkowitego zapotrzebowania na energię grupy mieszkalnictwo. Do znaczących nośników należały także biomasa (25,7% całkowitego zużycia energii w sektorze) i energia elektryczna (11,2%). Udział źródeł gazowych oraz źródeł energii odnawialnej (energia słoneczna i geotermalna) był znikomy. Zgodnie z PGN w zestawieniu ilości emitowanego dwutlenku węgla z nośników wykorzystywanych

przez mieszkalnictwo, największy udział przypadł, tak samo jak w zestawieniu energii, na paliwa węglowe – 81,0% całkowitej emisji CO₂ z sektora.

8. Wnioski z Diagnozy na potrzeby rewitalizacji

1. W sferze społecznej dominującymi problemami Gminy Warlubie są nadal zjawisko bezrobocia oraz korzystanie rodzin ze świadczeń społecznych.

2. Na terenie Gminy występuje stosunkowo duży udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (co 9 osoba bezrobotna, dodatkowo znacząca większość bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym to osoby do 55 lat). Sytuacja ta stanowi poważne wyzwanie rozwojowe Gminy, a udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym, pomimo obserwowanego spadku liczby bezrobotnych w latach 2010 -2015 na terenie Gminy Warlubie, wpływa na osłabienie potencjału gospodarczego Gminy Warlubie.

3. Czynnikiem charakteryzującym zjawisko bezrobocia w gminie Warlubie jest także wysoki stopień udziału w grupie bezrobotnych na terenie gminy osób długotrwale bezrobotnych tj. pozostających bez pracy, co najmniej 24 miesiące. Odsetek ten sięga 58 % wszystkich bezrobotnych w Gminie.

4. W zakresie pomocy społecznej występuje nadal stosunkowo duża liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej pomimo notowanego powolnego spadku uzależnień rodzin od świadczeń społecznych, odsetek osób korzystających ze świadczeń GOPS w gminie Warlubie wynosi 11,91%, oznacza to, że nadal, co 12 mieszkańców Gminy korzysta z form wsparcia społecznego. Główną przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest nadal niedostatek materialny, a w wielu przypadkach nawet ubóstwo rodzin, co spowodowane jest głównie niedoborem dochodów. Często brak możliwości zatrudnienia występuje łącznie z ubóstwem. Analizując katalog przyczyn korzystania z pomocy społecznej z perspektywy samorządu lokalnego, należałoby każdą z tych przyczyn potraktować, jako potencjalny czynnik zagrożenia wykluczeniem społecznym osób. Powoduje to konieczność wspierania procesów aktywizacji społecznej, integracji społecznej oraz wsparcia aktywności lokalnej mieszkańców.

5. Niepokojąco duża jest liczba rodzin korzystających z zasiłków pomocy społecznej na dzieci do lat 17 (w Gminie Warlubie 41% dzieci w wieku do lat 17 żyje w rodzinach otrzymujących zasiłek rodzinny na dzieci).

6. W sferze infrastrukturalnej i funkcjonalno-przestrzennej występują w Gminie przestrzenie zdegradowane wymagające uporządkowania i zagospodarowania m.in. na cele społeczne.

7. W zakresie ochrony środowiska kluczowe znaczenie dla gminy Warlubie ma ciągła modernizacja stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej i mieszkalnych na terenie Gminy niezbędna dla poprawy jakości powietrza. W tym kontekście ważne jest również zagospodarowanie przestrzeni oraz

działania na rzecz remontu dróg lokalnych, czy wymiana instalacji w obiektach, w których przeważającym nośnikiem są paliwa węglowe, a także zastosowanie odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i prywatnych.

III. Delimitacja obszarów

Prowadzenie procesu rewitalizacji w gminie Warlubie wiąże się z koniecznością wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto na obszarze występuje, co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji wyznacza się jako całość lub część obszaru zdegradowanego i opracowuje dla niego Program Rewitalizacji zawierający w szczególności: szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego, cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji.

Dla potrzeb rewitalizacji przeprowadzono sposób etapowy wyznaczenie obszarów: zdegradowanego i rewitalizacji Gminy Warlubie.

Rys.5. Etapy wyznaczenia obszarów: zdegradowanego i rewitalizacji Gminy Warlubie

Identyfikacja głównych problemów społeczno-gospodarczych w podziale na poszczególne obszary/sołectwa Gminy: *Diagnoza problemów społeczno-gospodarczych na potrzeby rewitalizacji gminy Warlubie.*

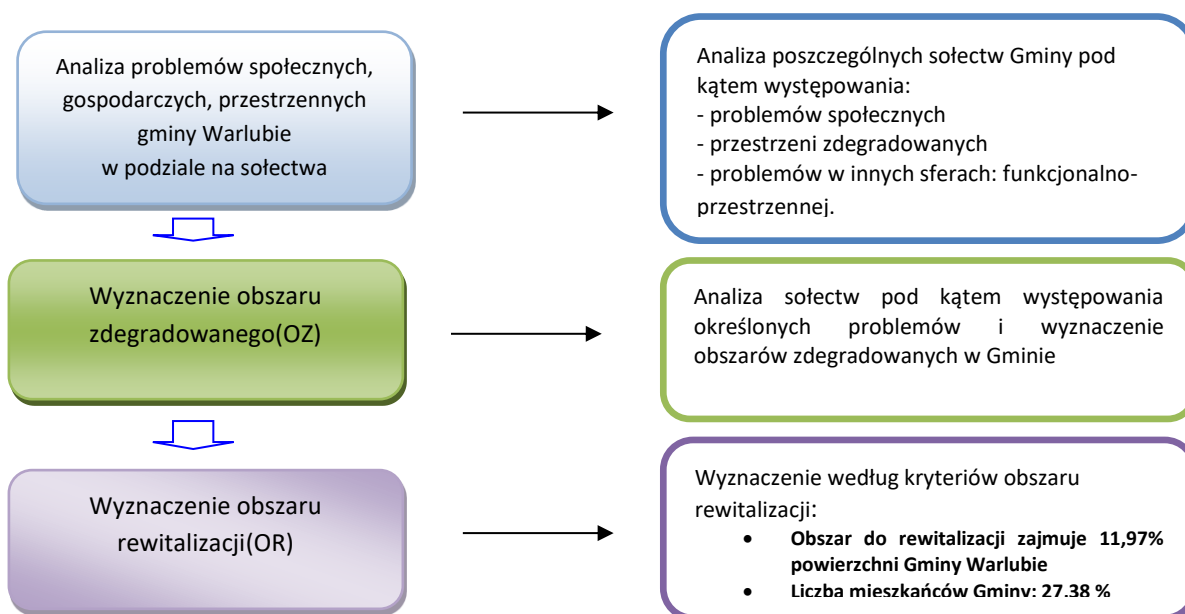
Analiza wskaźnikowa i jakościowa obszarów/sołectw celem ustalenia występowania w danej przestrzeni gminnej/sołectwie skali negatywnych zjawisk społecznych, funkcjonalno-przestrzennych, gospodarczych i środowiskowych.

Wyznaczenie według wytycznych rewitalizacji obszarów w Gminie:
a) zdegradowanych (OZ)
b) rewitalizacji (OR)

Źródło danych: *opracowanie własne*

W ramach procesu delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji gminy Warlubie skoncentrowano się na analizie skali i rozmiarów występowania zjawisk problemowych, w tym głównie natury społecznej.

Rys.6. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji Gminy Warlubie

Źródło danych: *opracowanie własne*

W celu wskazania obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji gminy Warlubie dokonano analizy sytuacji poszczególnych sołectw przy wykorzystaniu metody wskaźnikowej. Analiza wskaźnikowa dla wyznaczenia obszarów została przeprowadzona w oparciu o kryteria wskazane w „Zasadach Programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych(...)”, Toruń 2016 r. Zgodnie z tym dokumentem obszary wiejskie analizowano w układzie przestrzennym sołectw. Przeprowadzono analizę problemową w oparciu o wskaźniki odnoszące się do zidentyfikowanych problemów społecznych Gminy. Następnie wyznaczono obszar zdegradowany i rewitalizacji gminy Warlubie, gdzie nasilenie głównych problemów społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych i infrastrukturalnych, występowało w skali większej niż średni poziom w Gminie.

3.1. Obszar zdegradowany

Zgodnie z ZPPR rozdział: 6.4.2 „Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na obszarach wiejskich regionu”, do obszaru zdegradowanego należy zaliczyć miejscowości / sołectwa spełniające jednocześnie kryteria:

- występowania, co najmniej dwóch problemów społecznych
oraz
- obecności przestrzeni zdegradowanej, która może zostać zaadaptowana do celów rozwoju społecznego lub do celów rozwoju gospodarczego (Cel A lub Cel B wskazane w rozdziale 6.4.2)
lub
- występowania innego rodzaju problemu rozwojowego reprezentującego sfery gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną lub środowiskową.

Wszystkie sołectwa gminy Warlubie zostały przeanalizowane w zakresie wskaźników odnoszących się do głównych zidentyfikowanych problemów społecznych oraz przestrzennych i środowiskowych.

Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego gminy Warlubie wybrano wskaźniki ilustrujące główne problemy społeczne sołectw gminy Warlubie. Obszarem zdegradowanym w gminie jest ten obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego oraz w sferze przestrzenno-funkcjonalnej (występowanie przestrzeni zdegradowanej na danym obszarze).

Podstawą dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego była występująca w niektórych częściach gminy Warlubie koncentracja zidentyfikowanych negatywnych zjawisk społecznych, głównie:

- występowanie dużej liczby osób w wieku poprodukcyjnym na danym obszarze;
- udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym;
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej, w tym uzyskujących zasiłek na dzieci;
- występowanie przestrzeni zdegradowanej.

3.2. Wyniki analizy wskaźnikowej dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego

W celu delimitacji obszaru zdegradowanego (OZ) przeprowadzono analizę stopnia występowania określonych zjawisk społecznych i ich nasilenia przy wykorzystaniu odpowiednich wskaźników odnoszących się do zidentyfikowanych najważniejszych problemów społecznych tj.

1. Problem społeczny: występowanie osób w wieku poprodukcyjnym: stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

2. Problem społeczny: bezrobocie-występowanie bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym Gminy Warlubie, wskaźnik: udział (%) bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze/ w sołectwie.

3. Problem społeczny: pomoc społeczna: wskaźnik udział (%) gospodarstw domowych- stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze.

4. Problem społeczny: pomoc środowiskowa, wskaźnik: liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku.

5. Problem przestrzenno- infrastrukturalny: przestrzeń zdegradowana, wskaźnik udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru.

Poniżej przedstawiono wyniki analizy wskaźnikowej dla zidentyfikowanych głównych problemów społecznych Gminy Warlubie z podziałem na poszczególne sołectwa (kolorem czerwonym zaznaczono wartości przekraczające przeciętną w Gminie, kolorem zielonym wartości niższe)

Wskaźnik 2. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 19-65 lata, kobiety 19-60 lat)	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na danym obszarze	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
1	Bąkowo	211	51	24,17
2	Płochocin	158	54	34,18
3	Buśnia	266	77	28,95
4	Płochocinek	227	38	16,74
5	Bzowo	302	123	40,73
6	Krusze	180	41	22,78
7	Lipinki	514	40	7,78
8	WielkiKomorsk	860	348	40,47
9	Warlubie	1 406	189	13,44
RAZEM GMINA		4 124	961	23,30

Źródło danych: dane Urzędu Gminy Warlubie

Wskaźnik 3. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 19-65 lata, kobiety 19-60 lat)	Liczba bezrobotnych ogółem	Udział (%) bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
1	Bąkowo	211	17	8,06
2	Płochocin	158	20	12,66
3	Buśnia	266	31	11,65
4	Płochocinek	227	25	11,01
5	Bzowo	302	19	6,29
6	Krusze	180	9	5,00
7	Lipinki	514	40	7,78
8	WielkiKomorsk	860	82	9,53
9	Warlubie	1 406	121	8,61
RAZEM GMINA		4 124	364	8,83

Źródło danych: dane Urzędu Gminy Warlubie

Wskaźnik 7. Udział gospodarstw domowych- stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze

Lp.	Sołectwo	Liczba gospodarstw domowych	Liczba stałych beneficjentów środowiskowej - ilość gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział (%) gospodarstw domowych- stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze
1	Bąkowo	98	10	10,20
2	Płochocin	95	9	9,47
3	Buśnia	144	15	10,42
4	Płochocinek	102	10	9,8
5	Bzowo	177	23	12,99
6	Krusze	89	9	10,11
7	Lipinki	384	50	13,02
8	WielkiKomorsk	477	77	16,14
9	Warlubie	748	65	8,69
RAZEM GMINA		2343	268	11,44

Źródło danych: dane Urzędu Gminy Warlubie

Wskaźnik 8: Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Lp.	Sołectwo	Liczba dzieci w wieku do 17 lat ogółem	Liczba dzieci do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział (%) dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku
1	Bąkowo	97	31	31,96
2	Płochocin	53	35	66,04
3	Buśnia	97	37	38,14
4	Płochocinek	73	31	42,47
5	Bzowo	84	39	46,43
6	Krusze	69	23	33,33
7	Lipinki	174	88	50,57
8	WielkiKomorsk	322	169	52,48
9	Warlubie	459	187	40,74
RAZEM GMINA		1 428	640	44,82

Źródło danych: dane Urzędu Gminy Warlubie

Wskaźniki dotyczące sfery przestrzenno - funkcjonalnej gminy Warlubie

Wskaźnik 21 Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru

Lp.	Obszar /Sołectwo	Powierzchnia ogólna (w ha)	Przestrzeń zdegradowana (w ha)	Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru (%)
1	Bąkowo	829,2383	0	0
2	Płochocin	600,8744	0	0

3	Buśnia	911,5307	1,50	0,16
4	Płochocinek	546,4446	0	0
5	Bzowo	1 202,71	0	0
6	Krusze	818,0773	0	0
7	Lipinki	12 654,27	0	0
8	Wielki Komorsk	1 486,68	2,50	0,17
9	Warlubie	987,7668	0	0
RAZEM GMINA		20 037,59	4,00	0,02

Źródło danych: dane Urzędu Gminy Warlubie

Obszar zdegradowany gminy Warlubie obejmuje sołectwa, które jednocześnie spełniają dwa warunki:

- a) wstępują na obszarze danego sołectwa dwa problemy społeczne mierzone wskaźnikami z listy wskaźników według ZPPR o wartościach wyższych niż przeciętna dla Gminy,
- b) występuje udział przestrzeni zdegradowanej.

Poniżej przedstawiono zbiorcze wyniki analizy wskaźnikowej Gminy Warlubie dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego w Gminie.

Tabela 10. Delimitacja obszaru zdegradowanego gminy Warlubie

Obszar/Sołectwo	Wskaźniki sfery społecznej				Wskaźnik sfery przestrzenno-funkcjonalnej
	<u>Wskaźnik 2</u> Stosunek (%) ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	<u>Wskaźnik 3</u> Udział (%) bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	<u>Wskaźnik 7</u> Udział (%) gospodarstw domowych - stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze	<u>Wskaźnik 8</u> Udział (%) dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku	<u>Wskaźnik 21</u> Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru (%)
Bąkowo	24,17	8,06	10,20	31,96	0
Płochocin	34,18	12,66	9,47	66,04	0
Buśnia	28,95	11,65	10,42	38,14	0,16
Płochocinek	16,74	11,01	9,8	42,47	0
Bzowo	40,73	6,29	12,99	46,43	0
Krusze	22,78	5,00	10,11	33,33	0
Lipinki	7,78	7,78	13,02	50,57	0
Wlk.Komorsk	40,47	9,53	16,14	52,48	0,17
Warlubie	13,44	8,61	8,69	40,74	0
RAZEM GMINA	23,30	8,83	11,44	44,82	0,02

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Warlubie

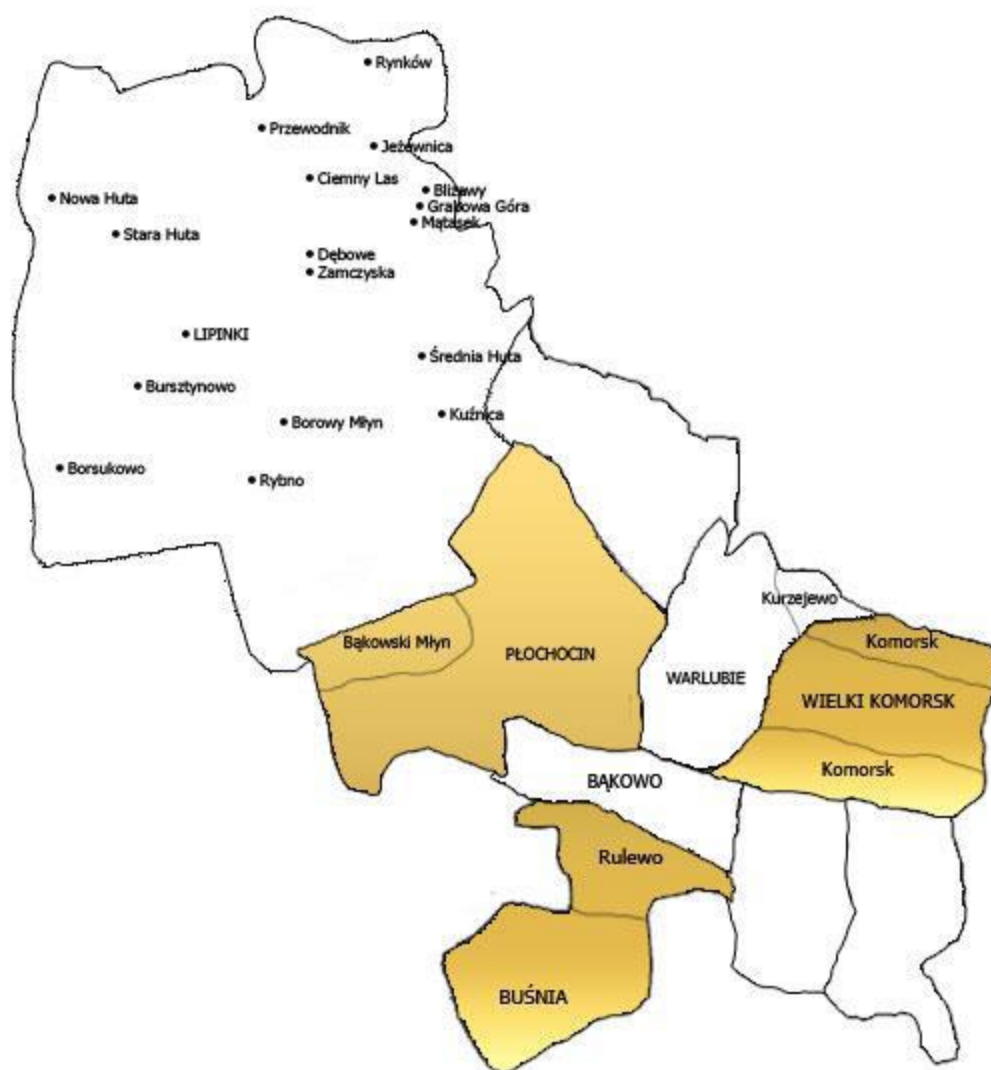
(Kolorem czerwonym oznaczono w tabeli wartości mniej korzystne od średniej ich wartości w Gminie. Kolorem zielonym oznaczono w tabeli wartości bardziej korzystne od średniej ich wartości w Gminie).

W Gminie Warlubie delimitacji i charakterystyki obszaru zdegradowanego dokonano na poziomie sołectw. Biorąc po uwagę wskazane powyżej kryteria oraz wyniki analizy wskaźnikowej wszystkich sołectw w Gminie za obszar zdegradowany Gminy Warlubie uznano sołectwa, gdzie występowała największa ilość problemów społecznych i przestrzeń zdegradowana możliwa do adaptacji na cele rozwojowe.

Obszar zdegradowany w Gminie Warlubie obejmuje następujące sołectwa:

1. Buśnia
2. Wielki Komorsk

Rys. 7. Mapa obszaru zdegradowanego gminy Warlubie

Źródło danych: *Urząd Gminy Warlubie*

3.3. Obszar rewitalizacji gminy Warlubie

Według „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów, których łączna powierzchnia będzie większa niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

„Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” wskazują, że do obszaru rewitalizacji, na którym będą prowadzone przedsięwzięcia wynikające z programu rewitalizacji należy zaliczyć te obszary zdegradowane (w całości lub częściowo), które spełniają przynajmniej jeden z zestawów kryteriów i tym samym zdecydować się na określony kierunek/kierunki działań rewitalizacyjnych. Dla obszarów wiejskich przewidziano następujące cztery cele rewitalizacji:

Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej. Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione zostaną następujące warunki:

- a) występuje przestrzeń zdegradowana, która może być zaadaptowana do celów rozwoju społecznego,
- b) na terenie miejscowości i w odległości 1,5 km od zwyczajowo przyjętego centralnego punktu miejscowości, liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszo-jezdnych brak publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej, chyba że uzasadniona i planowana interwencja zakłada utworzenie infrastruktury: komplementarnej wobec już istniejącej, lub bezpośrednio rozszerzającej (poprzez adaptację istniejących budynków) możliwości lokalowej infrastruktury już istniejącej, utworzenie infrastruktury należącej do tej samej kategorii oraz umożliwiającej realizację zadań/aktywności tego samego rodzaju, jeśli zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej, lub utworzenie infrastruktury zastępującej infrastrukturę tego samego rodzaju likwidowaną ze względu na stan wyeksploatowania, brak funkcjonalności, niespełnianie warunków bezpieczeństwa - to nie jest konieczne spełnienie wspomnianego warunku odległości 1,5 km.

Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej. Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:

- a) występują przestrzenie zdegradowane, które mogą być zaadaptowane do celów rozwoju gospodarczego,

b) na terenie gminy są zarejestrowane osoby bezrobotne.

Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych. Za obszary rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:

- a) miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia,
- b) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).

Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej. Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:

- a) miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej lub miejscowość znajduje się wśród trzech miejscowości w gminie o największej bezwzględnej liczbie osób objętych sytuacją kryzysową,
- b) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).

Obszar rewitalizacji w gminie Warlubie obejmuje w całości sołectwa Buśnia i Wielki Komorsk.

Tabela 11. Powierzchnia i ludność Gminy Warlubie obszaru do rewitalizacji

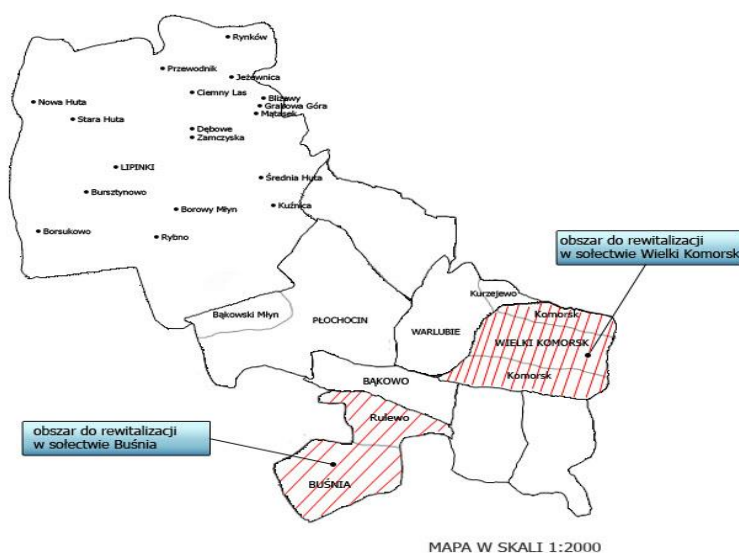
Obszar/sołectwo	Ludność (osoby)	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców gminy (%)	Powierzchnia (ha)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)
Buśnia	420	6,37	911,5307	4,55
Wielki Komorsk	1 385	21,01	1486,6811	7,42
Razem Obszar Rewitalizacji Gminy Warlubie	1805	27,38	2398,212	11,97

Źródło danych: dane Urzędu Gminy w Warlubiu

Obszar rewitalizacji Gminy Warlubie obejmuje sołectwa odznaczające się największym natężeniem sytuacji problemowych, w szczególności w sferze społecznej odnoszących się do zjawisk udziału osób bezrobotnych w relacji do osób w wieku produkcyjnym oraz niedostatku materialnym i problemów społecznych osób, co wyraża się korzystaniem ze świadczeń społecznych rodzin i korzystnie z pomocy społecznej na dzieci w rodzinach w Gminie. Problemy społeczne obszaru do rewitalizacji dotyczą głównie występowania we wskazanych sołectwach większego niż średnia w Gminie odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym, większego niż przeciętnie w Gminie udziału osób bezrobotnych w grupie ludności w wieku produkcyjnym, a także większej niż średnia w gminie liczbie dzieci do lat 17,

na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. W sołectwach obszaru do rewitalizacji w Gminie Warlubie występuje także przestrzeń zdegradowana, a jej udział jest wyższy niż średnia tych terenów w innych sołectwach Gminy - są to głównie tereny wcześniejszej działalności rolniczej gospodarstw rolnych, nieużytki, wymagające zagospodarowania na cele społeczno-gospodarczego rozwoju Gminy Warlubie. Skala tych niekorzystnych zjawisk społecznych w rozwoju obszaru jest większa od przeciętnej w Gminie.

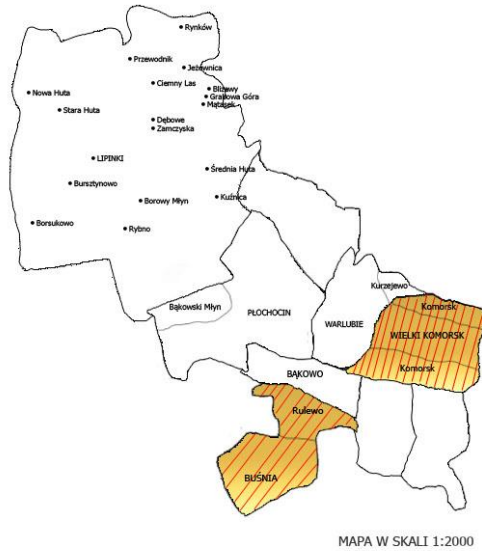
Rys. 8. Mapa obszaru do rewitalizacji Gminy Warlubie

Źródło danych: *Urząd Gminy Warlubie*

Rys.9. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w gminie Warlubie

Źródło danych: *Urząd Gminy Warlubie*

IV. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

4.1. Opis ogólny obszaru

Działania rewitalizacyjne na terenie Gminy Warlubie prowadzone będą na terenach wiejskich. Obszar do rewitalizacji obejmuje sołectwa: Buśnia i Wielki Komorsk.

Sołectwo Buśnia

Buśnia to wieś kociewska w Polsce położona w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie świeckim, w gminie Warlubie. Wieś jest siedzibą sołectwa Buśnia, w którego skład wchodzi również osada Górna Buśnia. Celom wypoczynkowo – rekreacyjnym służy trasa rowerowa „Młyńskie koło”

Do ważniejszych zabytków należy zaliczyć stary młyn na rzece Mątawie.

Rulewo – osada kociewska w Polsce położona w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie świeckim, w gminie Warlubie, przy trasie drogi wojewódzkiej nr 391 i na obszarze Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego. W latach 1975–1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa bydgoskiego. Według Narodowego Spisu Powszechnego (III 2011 r.) liczyła 255 mieszkańców. Jest dziewiątą co do wielkości miejscowością gminy Warlubie. W Rulewie znajduje się pałac klasycystyczny z 1865 r. wzniesiony przez Rudolfa Gustava Theodora Maerckera na fundamentach dworu Pawłowskich. Pałac jest budowlą dwukondygnacyjną, murowaną z cegły i otynkowaną. Pośrodku elewacji frontowej występuje ryzalit, zwieńczony trójkątnym szczytem, gdzie w tympanonie znajduje się kartusz herbowy rodziny Maerckerów. Ryzalit poprzedzony jest portykiem kolumnowym, który podtrzymuje taras pierwszego piętra. W latach 1924-1926 dokonano gruntownego remontu oraz dobudowano do wschodniego skrzydła piętrową przybudówkę. Ostatnim dziedzicem (do stycznia 1945 r.) Rulewa był Rudolf Julius Emil von Maercker. W 1994 r. Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa (AWRSP) sprzedała przejęty od PGR-u pałac prywatnej osobie. Pod koniec XX wieku wpisane do rejestru zabytków pałac (nr rej. 94/A z 18.12.1981) i park (nr rej. A/494/1 z 22.09.1997) trafiły w ręce obecnego właściciela. Pałac po kapitalnym remoncie z zachowaniem w maksymalnym stopniu jego oryginalnego kształtu został zaadaptowany na obiekt hotelowy. Trzy lata później, dzięki rozbudowie o basen, zyskał obecny charakter luksusowego hotelu ze strefą wellness & spa oraz bogatym zapleczem eventowo-konferencyjnym – *Hanza Pałac*. W części parkowej urządzono jeden z największych w Polsce parków linowych, będący atrakcją dla mieszkańców, turystów i gości hotelowych.

Pałac otoczony jest parkiem krajobrazowym z nutą romantyzmu założonym przez rodzinę Pawłowskich. W parku występują trzy stawki połączone kanałami z mostkiem, grotą kamienna i wzgórze widokowe oraz liczne okazy starodrzewu. Najciekawsze to platan argentyński, buk czerwony oraz choina kanadyjska, ale rosną tu również dęby, lipy, jesiony, wiązy, klony i kasztanowce. Drzewostan jest urozmaicony gatunkowo – 34 gatunki drzew i 14 gatunków krzewów. 1 czerwca 2011, w parku otaczającym pałac, otworzono park linowy, posiadający trasy o dwóch stopniach trudności, niska - łatwiejsza oraz wysoka - trudniejsza. Dodatkowo nad stawem w parku zawieszono kolejkę tyrolską. Dla najmłodszych postawiono plac zabaw, mini zoo, trampolinę i mały tor przeszkód. Od 1 sierpnia 2011 w Pałacu działa hotel.

Zidentyfikowane główne problemy OR Buśnia

Sfera społeczna

Sołectwo Buśnia cechuje koncentracja problemów społecznych związanych z udziałem większym niż w Gminie osób w wieku poprodukcyjnym. Przekraczający średni poziom w Gminie jest także udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (odpowiednio: Gmina 8,83%, Buśnia 11,65%). Pod względem funkcjonalno-przestrzennym sołectwo posiada tereny do zagospodarowania, głównie na cele infrastruktury turystycznej, zabudowy na cele aktywności społecznej. W wyniku przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych na obszarze miejscowości Rulewo (sołectwo Buśnia), planowane jest m. in. zaadaptowanie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.

Kolejne problemy w sferze społecznej sołectwa Buśnia to:

- wysoka stopa bezrobocia;
- niska stopa życiowa mieszkańców gminy mierzona wysokim wskaźnikiem przyznawanej pomocy społecznej z powodu ubóstwa;
- utrzymująca się stała liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym np. z powodu bezrobocia, w tym długotrwałego, uzależnienia od alkoholu i środków odurzających;
- niedostateczna ilość miejsc/ofert umożliwiających wspólne, atrakcyjne i aktywne spędzanie wolnego czasu przez dzieci, młodzież i dorosłych;
- ograniczone możliwości/oferta spędzania wolnego czasu dla osób dorosłych i seniorów;
- brak wydarzeń kulturalnych;
- mało aktywne społeczeństwo w zakresie organizowania i spędzania wolnego czasu;
- ograniczone możliwości rozwoju działalności organizacji społecznych m.in. z powodu braków lokalowych;
- ograniczone możliwości zapewnienia opieki osobom starszym i/lub niepełnosprawnym;
- rosnąca liczba osób starszych;
- wysoki odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się z niezarobkowych źródeł jak emerytury, renty, zasiłki.

Sfera techniczna i przestrzenno - funkcjonalna

Na terenie miejscowości Buśnia zlokalizowany jest plac zabaw i siłownię zewnętrzne. Stan techniczny obiektów placu zabaw jest dobry, natomiast siłownię zewnętrznych bardzo dobry. Plac zabaw i siłownię zewnętrzne zlokalizowane są również w miejscowości Rulewo. Stan techniczny obiektów jest taki sam jak w miejscowości Buśnia.

W miejscowości Rulewo zlokalizowana jest świetlica wiejska. Obiekt został zagospodarowany przed kilkoma laty w budynku nie będącym własnością Gminy Warlubie. Stan techniczny obiektu dobry.

Na terenie miejscowości Rulewo zlokalizowane jest boisko do gry w piłkę nożną o nawierzchni trawiastej, które jest niepełnowymiarowe. Obiekt wymaga modernizacji.

Główne problemy w sferze funkcjonalno-przestrzennej to:

- zbyt mało miejsc w przestrzeni publicznej do spotkań dla różnych grup społecznych;
- niedostateczny standard niektórych dróg, brak chodników i parkingów;
- niewystarczająca estetyka i zagospodarowanie przestrzeni publicznych - braki zieleni niskiej oraz elementów małej architektury oraz oświetlenia terenu;
- brak placu zabaw z możliwością odpoczynku na ławkach w ramach spotkań mieszkańców;
- niewystarczająca infrastruktura rekreacyjno-sportowa – m.in. wymagające modernizacji istniejące boisko w Rulewie;
- brak mieszkań socjalnych;
- ograniczone możliwości udostępnienia miejsc dla organizacji pozarządowych, pielgrzymów oraz na działalność społeczną;
- niski stopień skanalizowania gminy (podłączenia do sieci kanalizacyjnej);
- brak wiat przystankowych dla dzieci oczekujących na autobus szkolny.

Infrastruktura drogowa

Na terenie sołectwa Buśnia przebiegają następujące drogi publiczne:

- droga wojewódzka nr 391 Warlubie – Rulewo - Rozgarty - droga nr 272
- droga powiatowa nr 1232C Rulewo – Górna Grupa; klasa drogi Z.

Oprócz dróg publicznych na terenie sołectwa występują drogi wewnętrzne, których w większości właścicielem jest Gmina Warlubie. Wszystkie drogi wewnętrzne będące własnością Gminy Warlubie posiadają nawierzchnię gruntową. W zakresie infrastruktury drogowej brakuje utwardzenia dróg, w szczególności tych, gdzie występują duże utrudnienia komunikacyjne w okresie wiosennym i jesiennym. Ponadto brakuje oświetlenia dróg.

Infrastruktura środowiskowa

W miejscowości Rulewo występuje zespół dworsko – parkowy, którego właścicielem jest osoba fizyczna. Zespół dworsko – parkowy z 3 ćw. XIX w., w skład którego wchodzi dwór, park, 3 mostki, grotą; wpisany do rejestru zabytków województwa kujawsko – pomorskiego pod nr A/94 z dnia 18 grudnia 1981 r. (dotyczy dworu) i nr A/494/1 z dnia 22 września 1997 r. (dotyczy parku, 3 mostków, grot). Zespół założono w 2 poł. XIX w. Dwór usytuowany na wzniesieniu jest architektoniczną dominantą założenia. Od strony wschodniej znajduje się polana z kępami drzew i krzewów. W kierunku północno – zachodnim teren łagodnie się obniża, tu zlokalizowano dwa stawy połączone strumieniem, trzeci mniejszy staw mieści się we wschodniej części parku. Przy północno – wschodniej granicy parku

znajduje się szpaler bukowy i pozostałości strzelnicy. Ponadto w parku są trzy mostki, grotta oraz pozostałości cmentarza z nagrobkami ostatnich właścicieli majątku. Drzewostan jest urozmaicony gatunkowo – 34 gatunki drzew i 14 gatunków krzewów.

Główne problemy w zakresie środowiskowym to:

- niski stopień wykorzystania OZE;
- niska ekoświadomość mieszkańców;
- wykorzystywanie azbestu w pokryciach dachowych;
- mały udział terenów zielonych.

Przestrzeń zdegradowana

Oprócz problemów społecznych, świadczących o stanie kryzysowym, w sołectwie występuje także przestrzeń zdegradowana w postaci obecnie nieużytkowanych terenów. Na terenie sołectwa Buśnia przestrzeń zdegradowana występuje w Rulewie i obejmuje tereny w strefie funkcjonalnej I- strefa wielofunkcyjna, obszary zabudowy mieszkaniowej i usługowej, strefa ochrony konserwatorskiej B. Przestrzeń zdegradowana w sołectwie Buśnia zajmuje powierzchnię 1,50 ha sołectwo Buśnia działka nr 11/9 o całkowitej powierzchni 2,4089 ha; księga wieczysta BY1S/00060346/8.

Poniżej zilustrowano przykłady przestrzeni zdegradowanych w sołectwie Buśnia.

Dom rodzinny Bronisława Malinowskiego w zespole folwarcznym w Rulewie i Kuźnia z 1883 roku w zespole folwarcznym w Rulewie

Przykładem rewitalizacji przestrzeni zdegradowanych jest część infrastruktury zabytkowego zespołu pałacowo-parkowo-folwarczny, który w wyniku niewłaściwych podziałów majątkowych i różnych sposobów użytkowania nadal wymaga dalszych działań rewitalizacyjnych. Doskonale zrewitalizowana część pałacowo-parkowa, której nowa funkcja przywróciła dawny blask i dała zatrudnienie dla około 50 osób z okolicznych wsi i zrujnowana część folwarczna. Zilustrowano to poniżej:

Część pałacowo-parkowa

Część folwarczna

Źródło danych: Wystawa fotograficzna w Rulewie w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa pod hasłem „Rulewo–dwa światy – trudne dziedzictwo krajobrazu”

Sfera gospodarcza

Główne problemy sfery gospodarczej obszaru Buśnia to:

- ograniczona liczba miejsc do prowadzenia działalności handlowej i usługowej;
- niski poziom przedsiębiorczości;
- brak stałych miejsc pracy;
- brak lokali usługowych.

Wielki Komorsk

Sołectwo zamieszkuje ok. 1385 mieszkańców na powierzchni 1 486,6811 ha. Jest to wieś sołecka. Po założeniu miejscowość znajdowała się pod panowaniem książąt Pomorza Gdańskiego i następnie od 1264 r. była w posiadaniu biskupów pomorskich.

Najważniejsze zabytki to przede wszystkim barokowy kościół – wybudowany w 1789 r. oraz kilka XIX-wiecznych chat drewnianych o konstrukcji zrębowej w stylu holenderskim. Na terenie miejscowości występują takie podstawowe usługi jak: oświaty (szkoła podstawowa z salą sportową oraz

rozbudowany nowoczesny oddział przedszkolny z placem zabaw) i handlu (sklepy). Na terenie Wielkiego Komorska znajdują się także siłownie zewnętrzne.

Drogi przebiegające przez Wielki Komorsk:

- droga powiatowa nr 1220C Warlubie – Wielki Komorsk zaliczona do klasy technicznej drogi zbiorczej Z;
- droga powiatowa nr 1219C Nowe – Komorsk – Wielki Lubień zaliczona do klasy technicznej drogi zbiorczej Z;
- droga gminna nr 030210C Kurzejewo – Komorsk; zaliczona do klasy technicznej drogi zbiorczej L;
- droga gminna nr 030211C Warlubie– Komorsk; zaliczona do klasy technicznej drogi zbiorczej L;

W Wielkim Komorsku funkcjonuje świetlica środowiskowa, biblioteka, Koło Gospodyń Wiejskich oraz OSP. Sołectwo jest drugie pod względem liczebności ludności i wielkości powierzchni.

Sołectwa wyznaczone do rewitalizacji obejmują tereny położone w środkowej części Gminy Warlubie.

Zidentyfikowane główne problemy OR Wielki Komorsk

Sfera społeczna

Problemy społeczne sołectwa Wielki Komorsk, wskazujące na stan kryzysowy, będący powodem uznania sołectwa Wielki Komorsk za Obszar Zdegradowany i Obszar Rewitalizacji to jeden z najwyższych w Gminie wskaźników dotyczący odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym prawie dwukrotnie przekraczający średnią w Gminie Warlubie (odpowiednio: Gmina 23,30%, Sołectwo Wielki Komorsk 40,47%). Problem ten stanowi o konieczności podejmowania działań związanych z aktywizacją społeczną, integracją mieszkańców sołectwa.

Sytuację o charakterze kryzysowym w sferze społecznej powoduje też w sołectwie Wielki Komorsk wysoki wskaźnik uzależnienia mieszkańców od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Problemy w zakresie korzystania ze świadczeń pomocy społecznej obrazuje wskaźnik udziału gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze. Udział gospodarstw domowych - stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze jest w sołectwie Wielki Komorsk wyższy niż średnia w Gminie. Problem uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej wynika ponadto ze znacznie bardziej, w porównaniu do innych sołectw Gminy i średniej w Gminie, wyższego udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w sołectwie Wielki Komorsk. Jest to jeden z najwyższych wskaźników wśród sołectw w Gminie. Problemy w zakresie korzystania ze świadczeń pomocy społecznej tak silnie koncentrują się

na obszarze sołectwa Wielki Komorsk decydują o uzasadnionym uznaniu sołectwa za Obszar Zdegradowany i włączenia, jako Obszar Rewitalizacji Gminy Warlubie.

Kolejne problemy sfery społecznej sołectwa Wielki Komorsk to:

- utrudniony powrót na rynek pracy dla osób 50+;
- absolwenci szkół mają ograniczone możliwości zatrudnienia;
- utrzymująca się stała liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym np. z powodu bezrobocia, w tym długotrwałego, uzależnienia od alkoholu;
- niedostateczna ilość miejsc/ofert umożliwiających wspólne, atrakcyjne i aktywne spędzanie wolnego czasu przez dzieci, młodzież i dorosłych;
- ograniczone możliwości/oferta spędzania wolnego czasu dla osób dorosłych i seniorów;
- mało aktywne społeczeństwo w zakresie organizowania i spędzania wolnego czasu;
- ograniczone możliwości rozwoju działalności organizacji społecznych m.in. z powodu braków lokalowych;
- ograniczone możliwości zapewnienia opieki osobom starszym i/lub niepełnosprawnym;

Sfera techniczna i przestrzenno - funkcjonalna

- zbyt mało miejsc w przestrzeni publicznej do spotkań dla różnych grup społecznych;
- słabe zagospodarowanie terenu wokół Sali Wiejskiej w Wielkim Komorsku;
- niedostateczny standard niektórych dróg;
- niewystarczająca infrastruktura rekreacyjno-sportowa – m.in. wymagające modernizacji istniejące boisko szkolne;
- niewystarczająca estetyka i zagospodarowanie przestrzeni publicznych - braki zieleni niskiej oraz elementów małej architektury oraz oświetlenia terenu;
- ograniczona dostępność komunikacyjna centrum wsi parkingi, miejsca postojowe;
- brak skweru oraz placu zabaw z możliwością odpoczynku na ławkach w ramach spotkań mieszkańców;
- wyeksploatowany budynek Sali Wiejskiej;
- brak mieszkań socjalnych;
- ograniczone możliwości udostępnienia miejsc dla organizacji pozarządowych.

Sfera gospodarcza

- ograniczone możliwości zbytu lokalnych produktów rolnych, brak targowiska;
- ograniczona liczba miejsc do prowadzenia działalności handlowej i usługowej;
- niski poziom przedsiębiorczości;
- brak stałych miejsc pracy;
- brak lokali usługowych.

Sfera środowiskowa

- niski stopień wykorzystania OZE;
- niska ekoświadomość mieszkańców;
- wykorzystywanie azbestu w pokryciach dachowych;
- mały udział terenów zielonych.

Przestrzeń zdegradowana

Oprócz problemów społecznych, świadczących o stanie kryzysowym, w sołectwie występuje także przestrzeń zdegradowana w postaci obecnie nieużytkowanych terenów. Przestrzeń zdegradowana obejmuje tereny w sołectwie Wielki Komorsk - strefa funkcjonalna II- strefa rolno-leśno-osadnicza, obszar rolniczy. W sołectwie Wielki Komorsk przestrzeń zdegradowana zajmuje łącznie 2,50 ha tj:

- przestrzeń zdegradowana o łącznej powierzchni 2,50 ha w sołectwie Wielki Komorsk zlokalizowana na działkach nr 1050/1 (łączna powierzchnia działki 18,97 ha) i nr385 (łączna powierzchnia działki 1,51 ha) księga wieczysta BY1S/00040320/4

Podsumowanie Diagnozy Obszaru rewitalizacji Gminy Warlubie

Demografia

Skupiając się na problematyce demograficznej dostrzec trzeba, iż na terenie obszaru do rewitalizacji oraz całej Gminy Warlubie wzrasta ilość osób w wieku poprodukcyjnym, dochodzi do zachwiania relacji pomiędzy ilością osób w wieku przedprodukcyjnym, a poprodukcyjnym. Dlatego w sferze demograficznej należy kierunkować tak działania rewitalizacyjne, aby zaspokoić potrzeby osób znajdujących się w wieku poprodukcyjnym, w szczególności potrzeby zdrowotne i prospołeczne działania aktywizujące.

Sfera społeczna

Pomoc społeczna

Głównym problemem w sferze społecznej obszaru pozostaje kwestia korzystania z pomocy społecznej.

Głównymi problemami społecznymi obszaru są:

- starzenie się społeczności i konieczność podjęcia integracji społecznej mieszkańców, także jako problemu demograficznego w Gminie,
- niedostatek ekonomiczny części rodzin i problemy opiekuńcze w rodzinach (pomoc społeczna w skali większej niż w pozostałych obszarach w gminie Warlubie dla dzieci do lat 17).

Bezrobocie

Problemem społecznym ujawniającym się na terenie gminy Warlubie i w szczególności na obszarze do rewitalizacji jest nadal bezrobocie związane silnie z niską aktywnością społeczną i zawodową mieszkańców. Wyrazem tego jest większy od przeciętnego w Gminie udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym. Niepokojącym zjawiskiem dla całej gminy jest fakt dużego udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej ilości osób pozostających bez pracy. Na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji odnotowano także wyższy udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze (średnia w Gminie 8,95%, wskaźnik dla sołectwa Buśnia 12,66%, a dla sołectwa Wielki Komorsk 9,53%),

Sfera gospodarcza

Sołectwa wyznaczone do rewitalizacji posiadają charakter rolniczo-usługowy. Na terenie sołectw odnotowano prowadzenie działalności gospodarczych, dla której teren sołectwa jest głównym miejscem wykonywania działalności. Głównie są to przedsiębiorcy świadczący usługi w zakresie mechaniki pojazdowej, usług transportowych i budowlanych. Sołectwa stanowiące obszar rewitalizacji wykorzystywane są rolniczo i na terenach tych znajdują się gospodarstwa rolne. Dominuje produkcja zbóż, gospodarstwa zajmują się także hodowlą bydła oraz trzody chlewnej. Znaczna część mieszkańców pracuje poza sołectwami, jako pracownicy najemni.

Obszar do rewitalizacji cechuje się średnim stanem rozwoju rolnictwa, działalność ta także w przyszłości pozostanie jednak ważnym źródłem utrzymania części mieszkańców. W sołectwach wyznaczonych do rewitalizacji przedsiębiorczość osób fizycznych, wyrażona liczbą prowadzonych działalności gospodarczych jest poniżej średniej gminnej.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

W sferze ładu przestrzennego sołectwa wyznaczone do rewitalizacji należy zaliczyć zasadniczo do przestrzeni uporządkowanych. Większość miejscowości i przestrzeni ma typowy układ osadniczy

z zabudową skupioną wokół dróg, znajduje się tam zabudowa rozproszona. Dominuje zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Uwagę zwracają zjawiska związane ze stanem technicznym zabudowy. W sołectwach obszaru do rewitalizacji w gminie Warlubie występuje także przestrzeń zdegradowana, a jej udział jest wyższy niż średnia tych terenów w innych sołectwach Gminy - są to głównie tereny wcześniejszej działalności rolniczej gospodarstw rolnych, nieużytki, wymagające zagospodarowania na cele społeczno-gospodarczego rozwoju Gminy Warlubie. Tereny zdegradowane w sołectwie Wielki Komorsk wynoszą 2,5 ha, w sołectwie Buśnia 1,50 ha. W obszarze rewitalizacji Wielki Komorsk powierzchnia zdegradowana to grunty rolne zabudowane, grunty orne oraz pod rowami. Teren po PGR budynki poprodukcyjne: chlewnie obory. Jest to strefa funkcjonalna II rolno-leśna –osadnicza. Obszar funkcjonalny- obszary rolnicze. Strefa ochrony konserwatorskiej B.

Sfera środowiskowa

Sołectwa wyznaczone do rewitalizacji ze względu na zagospodarowanie przestrzenne nie prezentują szczególnych walorów środowiskowych. Systemy zasilania mają charakter indywidualny i w dominującej większości wyposażone są w piece przystosowane do zasilania różnorodnym paliwem stałym. Nie wszystkie są wysokowydajne, a więc mogą być przyczyną tzw. niskiej emisji, uciążliwej lokalnie, zwłaszcza przy niekorzystnych stanach pogody.

Główne elementy oddziaływania na środowisko z terenu sołectw dotyczą m.in.:

- źródeł linowych (główne ciągi komunikacyjne);
- źródeł powierzchniowych (niska emisja: indywidualne ogrzewanie domów zasobów mieszkaniowych, usługowych i użyteczności publicznej w lokalnych kotłowniach oraz paleniskach domowych).

Zestawienie głównych problemów i potencjałów rozwojowych obszaru do rewitalizacji w Gminie Warlubie przedstawia się następująco:

Tabela12. Główne problemy i potencjały rozwoju obszaru do rewitalizacji Gminy Warlubie

Sfera	Zjawiska problemowa	Potencjały rozwoju
Społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie we wskazanych do rewitalizacji sołectwach Gminy Warlubie większego niż średnia w Gminie odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym, • Większy niż przeciętnie w Gminie udział osób bezrobotnych w grupie ludności w wieku produkcyjnym • Większa niż średnia w gminie liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny 	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura i przestrzeń do zagospodarowania na cele społeczne • Niski odsetek osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym • Warunki dla rozwoju aktywności społecznej oraz integracji mieszkańców

	<ul style="list-style-type: none"> • Mały potencjał przestrzeni publicznych, służących integracji społecznej. 	
Pozostałe sfery (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, infrastrukturalne)	<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie terenów zdegradowanych • Brak przestrzeni i terenów na cele aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie infrastruktury społecznej • Potencjał ludnościowy obszaru rewitalizacji • Dostępna infrastruktura techniczna w tym środowiskowa na obszarze rewitalizacji

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy w Warlubiu

V. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja obszaru rewitalizacji odnosi się do określenia stanu obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych i obejmuje okres do 2023 r. Wizja obszaru uwzględnia wszystkie sfery rozwoju Gminy, w których zdiagnozowano negatywne zjawiska społeczne i przestrzenne, jakie legły u podstaw wyznaczenia obszaru rewitalizacji.

Wizja obszaru po rewitalizacji obrazuje przyszły wizerunek obszaru rewitalizacji, a więc jest stanem, do którego dążyć będzie Gmina Warlubie, poprzez realizację zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych. Określenie wizji rewitalizacji ma na celu ukierunkowanie tego procesu dla uzyskania spójności działań społeczno-gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych na rzecz obszaru rewitalizacji Gminy.

Ważne przy określaniu wizji było poznanie oczekiwań społeczeństwa wobec zamierzonej rewitalizacji danego obszaru – dotyczy to zarówno mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji, jak i wszystkich, na których będą mieć wpływ podjęte działania rewitalizacyjne. Przeprowadzone konsultacje społeczne w drodze bezpośrednich spotkań konsultacyjnych w Gminie i obszarach rewitalizacji gminy Warlubie oraz wskazania wynikające z Ankiety mieszkańców (załączniki do Programu Rewitalizacji), pokazały, że najbardziej oczekiwanymi efektami procesu rewitalizacji według mieszkańców Gminy są:

- wsparcie w zakresie aktywizacji społecznej oraz integracji mieszkańców,
- zagospodarowanie przestrzeni publicznych na cele społeczne, rekreacyjne oraz integracyjne, a także stworzenie atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego,
- poprawa stanu infrastruktury gminnej, w tym zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanych w obszarach rewitalizacji.

Na ich podstawie oczekiwań mieszkańców sformułowano poniższą wizję obszaru rewitalizacji.

Główne problemy:

W sołectwach stanowiących obszar rewitalizacji zdiagnozowano głównie następujące problemy:

- Wysoki stopień uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej;
- Stosunkowo duży dział bezrobotnych w ludności produkcyjnej;
- Występowanie przestrzeni zdegradowanych, które mogą zostać zaadaptowane na cele rozwoju społecznego.

Sposób rozwiązania:

W celu rozwiązania zidentyfikowanych problemów społecznych oraz problemów występujących w sferze przestrzenno – funkcjonalnej (istnienie i udział przestrzeni zdegradowanych w powierzchni ogólnej obszaru), zaproponowano szereg działań skierowanych do mieszkańców rewitalizowanych obszarów. Proponowane działania:

a) aktywizacja społeczna mieszkańców w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa oraz zmniejszenia poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz z zasiłków rodzinnych, które rodzice otrzymują na dzieci do lat 17 – w odpowiedzi na te problemy społeczne zaproponowano działania projektowe, polegające przede wszystkim na przedstawieniu społeczności lokalnej oferty spędzania czasu wolnego oraz pokazać dobre wzorce i postawy, wskazujące, że korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej nie jest docelowym sposobem na życie. W celu zmniejszenia poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, w tym zasiłków rodzinnych na dzieci do lat 17 oraz ograniczenie korzystania ze świadczeń społecznych proponuje się działania na rzecz zwiększenia kompetencji społecznych, czy budowanie poczucia własnej wartości mieszkańców ,a także zajęcia aktywizujące;

b) zaadaptowanie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej, gdyż na obszarze rewitalizacji nie ma infrastruktury, która jest niezbędna do przeprowadzenia zaplanowanych projektów społecznych. Dlatego też zagospodarowanie przestrzeni publicznych jest elementem determinującym realizację projektów społecznych.

Zakładane efekty:

W efekcie planowanych działań prognozuje się, że na obszarze rewitalizacji, a także w Gminie:

a) ograniczeniu ulegnie liczba osób bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym w wyniku aktywizacji społecznej i integracji społecznej, a także wzmocnieniu postaw pobudzających aktywność tej grupy społecznej, jej kompetencje zawodowe, społeczne relacja i wzmocnienie własnych umiejętności, co skłaniać będzie do podejmowania pracy osoby mające zdolność produkcyjną i zawodową;

b) zmniejszeniu ulegnie poziom korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, w tym z zasiłków rodzinnych na dzieci do lat 17 – zaproponowane działania projektowe mają na celu pokazanie dobrych wzorców i uświadomienie młodym ludzi, że nie muszą powielać zachowań swoich rodziców, dla których niejednokrotnie korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej może stanowić sposób na życie;

c) u dorosłych w wyniku udziału w inicjatywach w ramach rewitalizacji wzrośnie poczucie własnej wartości, co zmniejszy udział rodzin w świadczeniach systemu pomocy społecznej;

d) w zakresie inicjatyw dla grup osób w wieku poprodukcyjnym, w tym głównie dla seniorów rewitalizacja będzie przeciwdziałała ich wykluczeniu, budziła poczucie przydatności w społeczeństwie i ważności oraz wypełni im wolny czas;

e) na obszarze rewitalizacji zagospodarowane zostaną przestrzenie zdegradowane, dzięki czemu powstaną przestrzenie publiczne z infrastrukturą umożliwiającą zrealizowanie projektów społecznych. Wykonie tej infrastruktury jest niezbędne do przeprowadzania działań miękkich, a w efekcie do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze zdiagnozowanego stanu kryzysowego.

W oparciu o wyniki analiz i powyższe wskazania społeczne, sformułowano następującą wizję obszaru po rewitalizacji:

WIZJA STANU GMINY WARLUBIE PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Gmina Warlubie miejscem o dobrej jakości życia dla mieszkańców, zintegrowanej społeczności lokalnej, dysponująca zagospodarowaną przestrzenią na cele aktywizacji społecznej.

Wizja powyższa jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe tj. przygotowania nowoczesnej infrastruktury, zapewniającej atrakcyjne warunki dla integracji oraz aktywności społecznej mieszkańców. Sytuacja kryzysowa OR Gminy Warlubie wiąże się często właśnie z niższą aktywnością mieszkańców (zarówno w sferze aktywności społecznej, jak i zawodowej), niską integracją społeczności.

Dla zrealizowania tak nakreślonej wizji rewitalizacji kluczowy jest udział mieszkańców, których aktywność zostanie pobudzona w wyniku realizacji projektów rewitalizacyjnych, zakładających umocnienie wspólnotowych relacji przy wykorzystaniu powstałej infrastruktury.

Mając na uwadze specyfikę obszarów i procesów rewitalizacyjnych, uznano, iż należy przyjąć wizję dla wszystkich sfer:

- **Spoleczna:** na terenach rewitalizowanych zamieszkuje zintegrowana wspólnota aktywnych i zaangażowanych mieszkańców, wyróżniająca się szczególną aktywnością osób młodych i rodzin z dziećmi, gdzie wszyscy będący w trudnej sytuacji życiowej mogą liczyć na pomoc i wsparcie instytucjonalne i sąsiedzkie. Mieszkańcy tych obszarów aktywnie spędzają czas wolny, korzystając ze zrewitalizowanych przestrzeni i obiektów kulturalnych oraz infrastruktury drogowej. Wzrost aktywności społecznej i włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne oraz atrakcyjne oferty spędzania wolnego czasu zaowocują dużą liczbą wydarzeń i inicjatyw społeczno-kulturowych. Najważniejszym wydarzeniem jest coroczny bieg imienia Bronisława Malinowskiego, którego meta jest w rodzinnej miejscowości Rulewo. Zmniejszy się bezrobocie poprzez zatrudnienie przy funkcjonowaniu 'Kuźni talentów', obsłudze parkingów oraz zminimalizuje utrzymującą się stałą liczbę osób zagrożonych

wykluczeniem społecznym np. z powodu bezrobocia, w tym długotrwałego. Ograniczona ilość uzależnionych od alkoholu i środków odurzających poprzez likwidację miejsc ich spotkań. Zwiększona ilość wydarzeń kulturalnych poprzez wizyty szkół odwiedzających miejsca pamięci znanych sportowców, gości hotelu Hanza oraz osób prywatnych. Stworzone zostaną miejsca możliwości rozwoju działalności organizacji społecznych m.in. z powodu stworzenia możliwości lokalowych;

- **Gospodarcza:**. Rozwinięta infrastruktura techniczna umożliwia pełną dostępność obiektów handlowych i usługowych;

- **Środowiskowa:** na terenach rewitalizowanych utrzymany jest sprawny system zagospodarowania odpadów, wyeliminowano lub zredukowano istniejące zagrożenia, uporządkowano i zapewniono dostępność terenów zielonych, jako miejsc aktywnej rekreacji i wypoczynku;

- **Przestrzenno-funkcjonalna i techniczna:** zrewitalizowane tereny Rulewa uzyskały nowe oblicze i funkcje. Dzięki odrestaurowanym i zmodernizowanym budynkom i obiektom, ulicom, chodnikom i placom stały się one żywymi, estetycznymi, a zwłaszcza służącymi mieszkańcom i gościom centrami zarządzanymi przez Gminę i inne podmioty i instytucje. Przybyło obiektów i miejsc służących integracji ludzi. Atrakcyjne obszary. Tereny zielone, alejki, mała architektura odzyskały swoją rangę i zwiększyły atrakcyjność poszczególnych miejsc. Place zabaw, ścieżki i trasy biegowe, siłownie na świeżym powietrzu, ożywiły i uczyniły dostępną zaniedbaną dotychczas przestrzeń publiczną. Korzysta się z nich „na co dzień” i „od święta”.

Powyższa Wizja odnosi się do zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców obszarów rewitalizacji. Odpowiada na problemy opisane w diagnozie oraz wskazane w pogłębionej analizie obszaru rewitalizacji. Jest odpowiedzią na to, jak mieszkańcy chcieliby widzieć Gminę po przeprowadzonych działaniach rewitalizacyjnych. Kluczowym zagadnieniem jest zniwelowanie zjawisk kryzysowych oraz wykorzystanie potencjału obszaru rewitalizacji w celu podniesienia jakości życia mieszkańców.

5.1. Koncepcja rewitalizacji Gminy Warlubie

Koncepcja rewitalizacji Gminy Warlubie kierowana jest do wskazanych obszarów rewitalizacji. Koncepcja ta odnosi się do zidentyfikowanych tam kluczowych problemów społecznych i infrastrukturalno-przestrzennych.

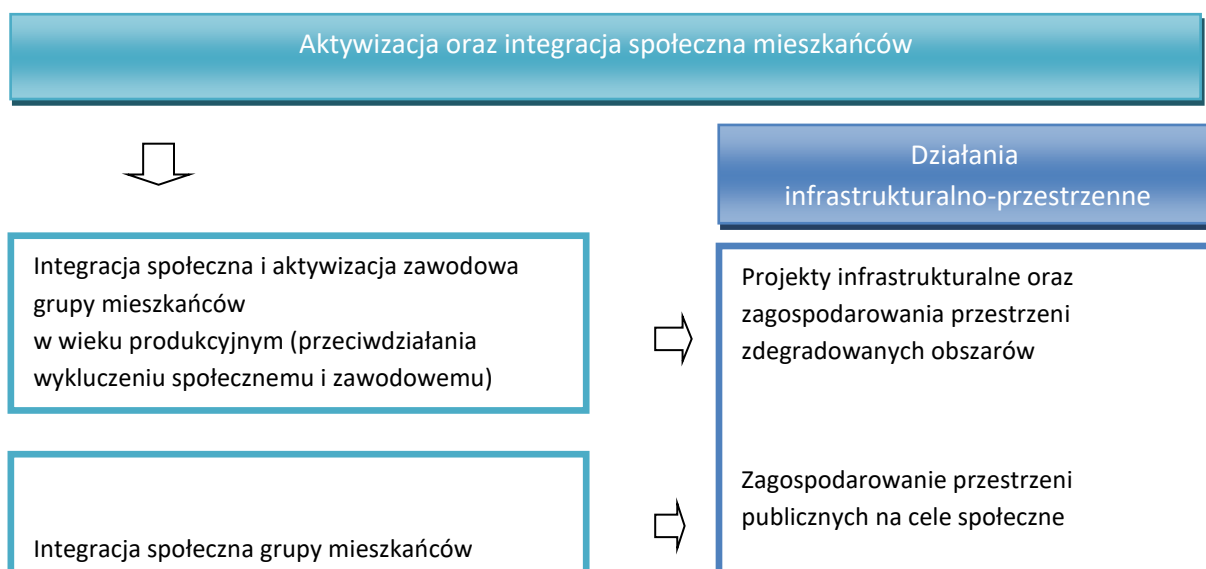
Szczegółowa koncepcja rewitalizacji Gminy Warlubie polegać będzie na realizacji programu rozwoju społeczno-infrastrukturalnego oraz przestrzennego, mającego na celu trwałą zmianę postaw społecznych tj. wzmocnienie aktywności społecznej, aktywności zawodowej mieszkańców oraz integracji społecznej. Zakłada się, że działania w sferze społecznej powinny być prowadzone:

- 1) wobec osób w wieku poprodukcyjnym w celu zapewnienia ich aktywności społecznej i integracji ze społecznością lokalną,
- 2) wobec osób zagrożonych wykluczeniem z powodu związania z systemem pomocy społecznej poprzez działania na rzecz ich integracji z mieszkańcami i wspólnotą Gminy,
- 3) wobec osób bezrobotnych, szczególnie w wieku produkcyjnym, poprzez tworzenie rozwiązań na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej,
- 4) wobec młodych mieszkańców Gminy poprzez tworzenie dobrych perspektyw edukacyjnych, szczególnie poprzez działania na rzecz poprawy edukacji na obszarach wiejskich.

Wzmacniając integrację i aktywizację określonych grup mieszkańców rewitalizacja Gminy przyniesie zakładane efekty w obszarze ograniczenia zjawisk wykluczeń społecznych. Projekty społeczne wymagać będą podejmowania inwestycji infrastrukturalnych, związanych z zagospodarowaniem przestrzeni publicznych. Infrastruktura ta będzie wykorzystywana do prowadzenia działań edukacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność. Warunkiem powodzenia planowanych powyżej działań społecznych w procesie rewitalizacji Gminy Warlubie, jest realizacja inwestycyjnych działań infrastrukturalnych. Z punktu widzenia finansowania interwencji, przyjęto założenia zrealizowania projektów zintegrowanych (łączyjących działania w ramach EFS i działania w ramach EFRR). Zgodnie z przyjętą koncepcją rewitalizacji Gminy Warlubie projekty rewitalizacji zakładają realizację działań w obszarze społecznym i posiadają wyodrębnioną część interwencji infrastrukturalnej tj. działania w sferze funkcjonalno-przestrzennej. Warunkiem działań infrastrukturalnych jest niezbędność inwestycji dla celów społecznych. Poniżej zaprezentowano koncepcję rewitalizacji Gminy.

Rys.10.Koncepcja rewitalizacji Gminy Warlubie

Źródło danych: *opracowanie własne*

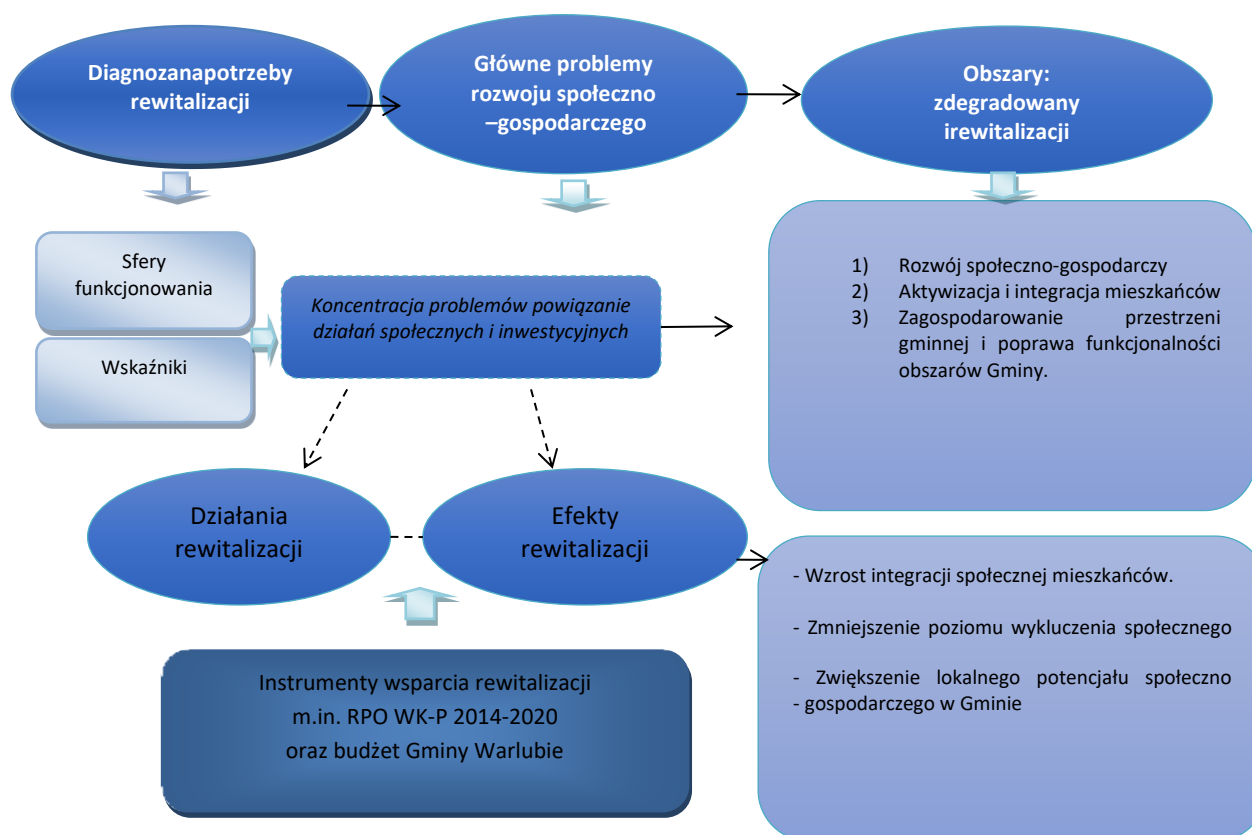
Koncepcja rewitalizacji Gminy Warlubie zakłada, iż dla realizacji zamierzeń społecznych wymagane będą działania inwestycyjne infrastrukturalno-przestrzenne – warunkujące możliwość podjęcia działań społecznych. Rewitalizację w sołectwach zamierza się przeprowadzić zgodnie z celem D, określonym w rozdziale 6.4.2 „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”, to znaczy: „zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej”, przy położeniu nacisku na kształtowanie postaw wpływających na poprawę szans na rynku pracy.

Przyjmuje się, iż planowane w wyniku procesu rewitalizacji Gminy Warlubie działania doprowadzą przede wszystkim do zmian postaw mentalności mieszkańców rewitalizowanych obszarów, w kierunku kształtowania postaw aktywności w sferze społecznej i zawodowej oraz edukacyjnej, co wzmocni procesy prorozwojowe w Gminie.

Zakładane efekty rewitalizacji gminy Warlubie w wymiarze ogólnym, wiązać będą się m.in. z:

- poprawą integracji oraz aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców,
- ukształtowaniem lepszej przestrzeni życiowej w Gminie,
- zwiększeniem zaangażowania mieszkańców w sprawy rozwoju własnych sołectw,
- zwiększoną funkcjonalnością w wyniku zagospodarowania przestrzeni publicznych Gminy.

Rys.11. Zakładane efekty rewitalizacji na terenie Gminy Warlubie

Źródło danych: *opracowanie własne*

Koncentracja problemowa powoduje, iż na obszarze rewitalizacji działania ukierunkowane zostaną na rozwiązanie specyficznego problemu przy zastosowaniu odpowiednich instrumentów interwencji. W ten sposób uzyskana zostanie wartość dodana rewitalizacji Gminy w postaci zwiększenia aktywności społecznej w powiązaniu z rozwojem infrastruktury i uporządkowaniem przestrzeni.

VI. Cele rewitalizacji i kierunki działań

6.1. Cel główny rewitalizacji Gminy Warlubie

Celem głównym rewitalizacji Gminy Warlubie jest:

Rozwój Gminy Warlubie w wyniku przekształcenia przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji oraz integracji społecznej

Długofalowym wynikiem procesu rewitalizacyjnego Gminy jest zrównanie rozwoju obszarów poddanych rewitalizacji z pozostałymi obszarami Gminy pod względem jakościowym i funkcjonalnym. Poniżej sformułowano cele szczegółowe, będące pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2023, które są ukierunkowane na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji w całej Gminie (poziom lokalny) oraz w województwie kujawsko-pomorskim (poziom regionalny).

6.2. Cele, kierunki działań i przedsięwzięcia

W odpowiedzi na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy i konsultacji społecznych wyznaczono odpowiadające im cele rewitalizacji odnoszące się przede wszystkim do sfery społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Poniżej sformułowane cele szczegółowe są pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2023 i są ukierunkowane na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim.

Każdy cel szczegółowy został opisany przy pomocy skwantyfikowanych wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi. Do każdego z celów rewitalizacji przypisano konkretne kierunki działań. Stanowią one zestawienie najważniejszych grup działań pozwalających na osiągnięcie założonych celów.

Tabela 13. Cel rewitalizacji, kierunki działań i przedsięwzięcia

Cel	Kierunki działań	Przedsięwzięcia
Rozwój Gminy Warlubie w wyniku przekształcenia przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji oraz integracji społecznej	1. Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów zdegradowanych	1.1. Wzmocnienie integracji społecznej mieszkańców 1.2. Zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej
	2. Zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej mieszkańców	2.1. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej

Źródło danych: Opracowanie własne.

Cel rewitalizacji został opisany skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi planowanymi do osiągnięcia w 2023 r.

Tabela. 14. Wskaźniki produktów i rezultatów Programu Rewitalizacji Gminy Warlubie

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Rok docelowy
Cel: <i>Rozwój Gminy Warlubie w wyniku przekształcenia przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej</i>		
Wskaźniki produktu		
Buśnia		

Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze (%)	66,04	46,00
Udział gospodarstw domowych - stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych(%)	10,42	7,82
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze(%)	11,65	7,35
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	1,50	0
Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru (%)	0,16	0
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	148	420
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na obszarach rewitalizowanych (szt.)	0	1
Wielki Komorsk		
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze (%)	52,48	30,00
Udział gospodarstw domowych - stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych(%)	16,14	7,12
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze(%)	9,53	5,20
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	2,50	0
Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru (%)	0,17	0
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	328	1385
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na obszarach rewitalizowanych (szt.)	0	1

Źródło danych: *opracowanie na podstawie danych Gminy Warlubie*

VII. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyprowadzenia obszarów rewitalizowanych, a także zrealizowania wytyczonych kierunków działań rewitalizacyjnych na lata 2017 -2023, przyjęto Listę głównych projektów i Listę uzupełniających projektów rewitalizacyjnych Gminy Warlubie.

Na projekty rewitalizacyjne składają się określone działania, w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, infrastrukturalno-technicznym, a także oddziaływaniu przestrzennym oraz środowiskowym. Projekty te są powiązane z treścią oraz celami Programu.

Z uwagi na nowe wyznaczenie OR i koncentrację problemów społecznych w sołectwie Wielki Komorsk i Buśnia w ramach Programu przyjęto interwencję w postaci następujących projektów:

Lista Główna projektów obejmująca OR Wielki Komorsk:

Projekt 1. Stworzenie Centrum Aktywności Lokalnej w Wielkim Komorsku.

Projekt 2. Centrum Integracji Społecznej w Wielkim Komorsku.

Projekt 3. Rewitalizacja społeczna w wyniku rewitalizacji świetlicy wiejskiej w Wielkim Komorsku.

Lista Główna projektów obejmująca OR Buśnia:

Projekt 1. Kuźnia Talentów.

Lista uzupełniająca OR Buśnia:

Projekt 1. Odbudowa i remont konserwatorski obiektów w zespole folwarcznym w miejscowości Rulewo.

Projekt 2. Warlubska Spółdzielnia Socjalna „Szansa”.

Przedstawione projekty wpisują się w zidentyfikowane problemy obszaru rewitalizacji. Proponowane działania infrastrukturalne wynikają z podejmowanych w ramach projektów działań społecznych.

Poniżej wskazano kluczowe dla procesu rewitalizacji projekty rewitalizacyjne.

Tabela 15. Lista główna projektów Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Prognozowane rezultaty i sposoby realizacji	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania	Źródło finansowania			
											Środki publiczne			Środki prywatne
											%	zł	EFSS	EFRR
CEL REWITALIZACJI: Rozwój Gminy Warlubie w wyniku przekształcenia przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji oraz integracji społecznej														
Kierunek działań 1: Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów zdegradowanych														
Wielki Komórsk	2019 - 2020	1. Stworzenie centrum aktywności lokalnej w miejscowości Wielki Komórsk Działanie 11.1 RPO	Społeczny	Działania na rzecz włączenia społecznego osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, zmierzające do ograniczenia skali pomocy społecznej, aktywizacja zawodowa, włączenie społeczne.	Gmina Warlubie wraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Warlubiu	Projekt zakłada powołanie centrum aktywności lokalnej na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, - Centrum będzie usytuowane w miejscowości rewitalizowanej – Wielki Komórsk, a z ich usług będą korzystać przede wszystkim mieszkańcy sołectwa Wielki Komórsk, - W ramach działalności centrum będzie wdrażać rozwiązania z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym, aktywizacji społeczno – zawodowej, warsztatów z zakresu przedsiębiorczości, programu socjoterapeutycznego oraz w zakresie animacji	Świetlica Wielki Komórsk	- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których zwiększyła się aktywność społeczna: 10 - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu: 10 - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu: 3	110 000,00	85	110 000,00	Działanie 11.1 RPO 93500,00	0	16 500,00

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY WARLUBIE NA LATA 2017-2023

Wielki Komórk	2020 - 2021	2.Centrum Integracji Społecznej w Wielkim Komorsku Poddziałanie 9.2.1 RPO	Społeczny	Działania na rzecz włączenia społecznego osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, włączenie społeczne dzieci zmierzające do ograniczenia skali pomocy społecznej,	Gmina Warlubie wraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Warlubiu	<p>- Działania na rzecz reintegracji społecznej: poradnictwo psychologiczne grupowe i indywidualne, doradztwo zawodowe grupowe i indywidualne, praca socjalna, terapia uzależnień, poradnictwo obywatelskie z prawnikiem,</p> <p>- Działania na rzecz reintegracji zawodowej: kursy zawodowe podnoszące kwalifikacje i kompetencje.</p> <p>- Wskazane działania są skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji Wielkiego Komorska</p> <p>- Projekt będzie realizowany w świetlicach wiejskich w Wielkim Komorsku.</p> <p>Sposób oceny i zamierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji: Protokół odbioru końcowego</p>	Świetlica Wielki Komorski	<p>- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których zwiększyła się aktywność społeczna:10</p> <p>- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu:10</p> <p>- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu:3</p>	110 000,00	85	110 000,00	Poddziałanie 9.2.1 RPO 93500,00	0	16 500,00	0
---------------	-------------	---	-----------	---	--	---	---------------------------	---	------------	----	------------	---------------------------------	---	-----------	---

Kierunek działań 2:Zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej mieszkańców

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY WARLUBIE NA LATA 2017-2023

Wielki Komórk	2019	3. Rewitalizacja sali wiejskiej w Wielkim Komorsku	PF – przestrzeń no-funkcyjna, T-techniczny	Rewitalizacja infrastrukturalna na obszarach wiejskich dla celów włączenia społecznego i aktywizacji zawodowej, włączenie społeczne dzieci i młodzieży. adaptacja przestrzeni zdegradowanej na cele społeczne	Gmina Warlubie	<p>- Adaptacja pomieszczeń w budynku oraz przebudowa w zakresie niezbędnym do funkcjonowania wielofunkcyjnej świetlicy środowiskowej, dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych,</p> <p>- Powstanie kilku sal sekcyjnych do realizacji zadań typu: sekcja artystyczno-teatralna, modelarska, kulinarna dla Kół Gospodyń Wiejskich,</p> <p>- Stworzenie sali konferencyjnej z zapleczem gastronomicznym i sanitarnym do przeprowadzania np. spotkań integracyjnych, szkoleń, warsztatów, wystaw, prelekcji, imprez itp.,</p> <p>- Stworzenie siedziby punktu informacyjno-konsultacyjnego ds. uzależnień oraz indywidualnych, bezpłatnych spotkań z psychologiem.</p> <p>- włączenie społeczne i aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.</p> <p>Sposób oceny i zamierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji: Protokół odbioru końcowego.</p>	Świetlica Wielki Komórk	<p>- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 szt.</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją: 2,50 ha</p>	123 000,00	85	104 550,00		Działanie 7.1 RPO 104 550,00	18 450,00	0
Buśnia	2019	1. Rewitalizacja obiektu zabytkowej kuźni w Rulewie w obiekcie muzealny – lokalizacja na terenie Parku w Rulewie.	PFS	Adaptacja przestrzeni zdegradowanej na cele rozwoju społecznego włączenie społeczne	Towarzystwo Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Sukcesja” Gmina Warlubie	<p>Przekształcenie i zagospodarowanie obiektu kuźni z 1883 w Rulewie w obiekt muzealny ze stałą ekspozycją pamiątek po Olimpijczykach: Bronisławie Malinowskim i Antonim Czortku pochodzących z małych osad leśnych</p> <p>-aktywizacja społeczna mieszkańców wokół postaci i popularyzacji postaw adeptów biegania i integracja mieszkańców wokół inicjatywy adaptacji i</p>	Rulewo	<p>- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach: 1 szt.</p> <p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją:</p>	750 000,00	85	637 500,00	0	Działanie 7.1 RPO 637 500,00	112 500,00	0

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY WARLUBIE NA LATA 2017-2023

					<p>rewitalizacji oraz zagospodarowania na cele rozwojowe obiektu Kuźni z 1883 roku.</p> <p>-aktywizacja społeczna mieszkańców i edukacyjna wokół tworzenia i funkcjonowania ekspozycji wystawowej, multimedialnych prezentacji i organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych z wykorzystanie zagospodarowanego obiektu i zrewitalizowanej przestrzeni pałacowo-parkowej (część folwarczna) Utworzenie miejsc pamięci z udziałem mieszkańców i osób Rulewa (sołectwo Buśnia)</p> <p>-włączenie starszej społeczności lokalnej w zorganizowanie placówki muzealnej, upamiętniającej legendę Bronka Malinowskiego, który żyje w ich wspomnieniach jako dawny sąsiad i niezwykła osobowość, z której są dumni do dzisiaj – podczas wstępnych rozmów deklarowali oni swój udział w pracach i przekazaniu posiadanych pamiątek;</p> <p>-ukierunkowanie młodego pokolenia mieszkańców Rulewa na zainteresowanie sportem, na przykładzie legendarnych postaci dwóch olimpijczyków pochodzących z tego terenu – byłaby to zamiana bezmyślnego przesiadywania w zrujnowanych budynkach folwarcznych na aktywność „wyładowywaną” podczas treningów i innych wydarzeń kulturalnych w powstałej placówce;</p> <p>-utworzenie z części obiektu niedużej bazy dla Towarzystwa Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Sukcesja”, które ma w swoich planach szeroko zakrojone prace na</p>	1,50 ha									
--	--	--	--	--	--	---------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY WARLUBIE NA LATA 2017-2023

						rzecz odzyskania pozostałych terenów i obiektów dawnego folwarku i znalezienie dla nich nowych funkcji, tak aby uzupełniały się z działalnością w odrestaurowanym pałacu i parku.									
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Źródło danych: dane Urzędu Gminy Warlubie

Tabela 16. Lista uzupełniająca projektów rewitalizacyjnych Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023

Obszar zdegradowany(nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
Kierunek 2.Zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej mieszkańców			
Sołectwo Buśnia/Rulewo	2.	Przestrzenno-funkcjonalny	Odbudowa I remont konserwatorski obiektów w zespole folwarcznym w miejscowości Rulewo
		Kierunek działań 1: Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów zdegradowanych	
Sołectwo Buśnia	3.	Społeczny	Warlubska Spółdzielnia Socjalna „Szansa”

Źródło danych: dane Urzędu Gminy Warlubie

VIII. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

8.1. Koncepcja projektów zintegrowanych

Zastosowano tzw. formułę projektów zintegrowanych, która polega na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), we wspartej infrastrukturze realizowane będą projekty o charakterze społecznym współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), ale także z innych środków (m. in. przeznaczonych na walkę z alkoholizmem, ze środków własnych Gminy). Podstawowym założeniem niniejszego programu jest zrealizowanie projektów społecznych ukierunkowanych na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na podobszarach wskazanych do rewitalizacji. Aby jednak ich realizacja była możliwa konieczna jest modernizacja infrastruktury, która jest niezbędna do prowadzenia przedsięwzięć o charakterze społecznym. W „Zasadach programowania...” wskazano, że „mając na uwadze konieczność wzmocnienia kompleksowości przedsięwzięć rewitalizacyjnych Instytucja Zarządzająca RPO dla projektów, które objęte są dofinansowaniem w ramach działania 7.1 przewiduje zastosowanie formuły projektów zintegrowanych. W związku z powyższym w przypadku projektów zaplanowanych do wsparcia w ramach powyższych działań/poddziałań wnioskodawca we wniosku o dofinansowanie projektu zobowiązany będzie wykazać, iż zrealizował lub planuje realizację projektu „miękkiego”, finansowanego ze środków EFS, ukierunkowanego na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na danym obszarze, któremu podporządkowany zostanie przedmiotowy projekt infrastrukturalny”. W niniejszym programie znalazł się 1 projekt, który będzie realizowany w ramach wskazanych działań i poddziałań RPO:

- „Rewitalizacja sali wiejskiej w Wielkim Komorsku” -działanie 7.1 RPO. Dzięki rewitalizacji świetlicy wiejskiej możliwe będzie zrealizowanie projektów dot. stworzenia Centrów Aktywności Lokalnej (działanie 11.1 RPO) i Centrum Integracji Społecznej w Wielkim Komorsku Poddziałanie 9.2.1 RPO, które są kluczowymi projektami rewitalizacyjnymi na obszarach wiejskich objętych rewitalizacją.

Tabela17. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji	Zakres interwencji infrastrukturalnej	Zakres interwencji o charakterze społecznym	Kierunek działania
Wielki Komorsk	Projekt: <i>Rewitalizacja sali wiejskiej w Wielkim Komorsku</i> -zakres infrastrukturalny: adaptacja pomieszczeń w budynku oraz przebudowa w zakresie niezbędnym do funkcjonowania wielofunkcyjnej świetlicy środowiskowej,	Projekt: <i>Stworzenie centrum aktywności lokalnej w miejscowości Wielki Komorsk</i> : wdrażanie rozwiązań z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym, aktywizacji społeczno – zawodowej, warsztatów z zakresu przedsiębiorczości, programu socjoterapeutycznego Projekt: <i>Centrum Integracji Społecznej w Wielkim Komorsku</i> : działania na rzecz reintegracji społecznej: poradnictwo psychologiczne grupowe i indywidualne, doradztwo zawodowe grupowe i indywidualne, praca socjalna, terapia	Kierunek działań 1: Aktywizacja społeczna mieszkańców obszarów zdegradow

Źródło danych: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy Warlubie

Projekty rewitalizacyjne wykazują wzajemne powiązania w sferze infrastrukturalnej oraz społecznej. Ponadto wskazano różnorodność źródeł finansowania. W Programie uwzględniono współfinansowanie projektów zarówno ze środków EFRR, EFS, budżetu JST, co zostało wykazane w rozdziale dotyczącym Ram finansowania. Z uwagi na możliwości finansowe Gminy oraz dostępność innych źródeł finansowania, realizacja rewitalizacji została rozłożona w czasie z zachowaniem pełnej synchronizacji poszczególnych działań w celu ich optymalnego oddziaływania na zjawiska kryzysowe w sposób kompleksowy.

8.2. Komplementarność przestrzenna

Projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji, gdyż z efektów rewitalizacji przestrzennej (ze zmodernizowanej infrastruktury) będą korzystać nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również mieszkańcy innych miejscowości i turyści. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów zapewnione zostanie, że program rewitalizacji będzie efektywnie oddziaływał na całą gminę. Projekty te

będą mieć pozytywny wpływ na obszar i mieszkańców gminy, przyczynią się do zwiększenia integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.

Nie zidentyfikowano przedsięwzięć/projektów poza Obszarem Rewitalizacji, które pozytywnie oddziaływałyby na ten obszar w sferze zdiagnozowanych problemów.

8.3. Komplementarność problemowa

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach (tj. społecznym i przestrzenno-funkcyjnym). Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy, a nie fragmentaryczny, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziałach. *Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji i Cele rewitalizacji i kierunki działań.*

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych polach, pod uwagę brane będą zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji.

Program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie regionalnym i lokalnym, tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

8.4. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Za zarządzanie procesem rewitalizacji i wdrożenie *Programu* odpowiadać będzie Zespół rewitalizacji w Urzędzie Gminy Warlubie. Umieszczenie realizacji *Programu* w ramach obecnych struktur gminnych i Urzędu Gminy zapewni skuteczność zarządzania *Programem*. Przedstawiony w rozdziale *System zarządzania realizacją programu rewitalizacji* został zaprojektowany w taki sposób, aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych np. GOPS) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Warlubie, w związku, z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

Komplementarność międzyokresowa

Program zwraca także uwagę na zachowanie ciągłości programowej. Przedsięwzięcia podejmowane w ramach procesu rewitalizacji mają swoją ciągłość i kontynuację w innych działaniach rozwojowych podejmowanych przez samorząd. Powiązanie działań rewitalizacyjnych z celami rozwojowymi Gminy umożliwia ożywienie społeczne w poszczególnych obszarach wyznaczonych do rewitalizacji. Projekty rewitalizacji powiązane są z projektami społecznymi wpływającymi na aktywizację i integrację mieszkańców np. z projektami LGD, czy wynikającymi z realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Warlubie*. Projekty Programu są kontynuacją m.in. takich inicjatyw jak Projekt „Realizacja ciągu spacerowego i skweru centralnego w Warlubiu” finansowany w ramach Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, działanie 313, 322, 323 „Odnowa i rozwój wsi”, czy Rozbudowa przychodni zdrowia o oddział rehabilitacji w Warlubiu, „Rozbudowa budynku o oddział dziecięcy przedszkolny w Wielkim Komorsku” – jest odpowiedzią na poprawę jakości wychowania przedszkolnego w gminie Warlubie. Projekty te realizowane były poza obszarem rewitalizacji w ramach Programu, ale oddziałują na obszar rewitalizacji i wzmacniają działania rewitalizacyjne podejmowane przez Gminę Warlubie.

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjne zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz środki własne gminy.

Na etapie tworzenia programu rewitalizacji ani osoby prywatne, ani przedsiębiorcy nie byli zainteresowani włączeniem się w proces rewitalizacji, dlatego w programie brak prywatnych źródeł finansowania i łączenia ich ze środkami publicznymi. Jednak ze względu na długi okres realizacji programu (do 2023 r.) nie wyklucza się nawiązania takiej współpracy w przyszłości i realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych i prywatnych. Poniżej zestawiono przykłady zintegrowanej interwencji w ramach Programu. Ponadto Gmina wzmacniać będzie proces rozwiązywania określonych problemów w ramach rewitalizacji także poprzez realizację projektów z innych osi RPO WK-P 2014-2020, co przyczyni się do jeszcze większej spójności problemowej działań JST powiązanych z rewitalizacją. Przykładem tego typu projektów są m.in.

- Rozbudowa gminnej przychodni zdrowia w Warlubiu (nr RPKP.03.03.00-04-0111/16)
- Budowa zbiorczej kanalizacji sanitarnej na terenie miejscowości Kurzejewo, Komorsk i Wielki Komorsk wraz z budową sieci wodociągowej w miejscowości Ciemny Las i Mątasek w Gminie Warlubie, gdzie inwestycja współfinansowana ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 dla operacji typu „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji

związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i oszczędzanie energii” w ramach Programu PROW 2014-2020.

- Budowa sali sportowej przy Zespole Szkół w Warlubiu wraz z infrastrukturą towarzyszącą ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki w ramach Programu Rozwoju Szkolnej Infrastruktury Sportowej.

IX. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

9.1. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja powinna być ukierunkowana na możliwie dojrzałe formy uczestnictwa społeczności w podejmowaniu decyzji, które jej dotyczą. Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, poprzez udział w różnych formach konsultacji społecznych na etapie diagnozowania i programowania oraz wdrażania i monitorowania.

Na etapie tworzenia *Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023* zapewniono udział interesariuszy w następujący sposób:

- Przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców – wyniki przedstawiono w załączniku do Programu
- Prowadzono w ramach gminnych zasobów internetowych - zakładkę tematyczną poświęconą rewitalizacji
- Przeprowadzono spotkania konsultacyjne z mieszkańcami Gminy oraz rewitalizowanych sołectw - mające na celu ustalenie zakresu oczekiwanych w wyniku rewitalizacji kierunków i projektów
- Zapewniono w Urzędzie Gminy w sposób stały możliwość uzyskania szczegółowych informacji na temat rewitalizacji w Gminie, jak i założeń planowanych działań rewitalizacyjnych.

W trakcie akcji informacyjnej wskazywano na możliwości udziału lokalnego sektora organizacji pozarządowych w programowaniu założeń, a docelowo – uczestnictwa w *Programie*. Prowadzone metody informowania i konsultacji założeń *Programu* ze społeczeństwem, stworzyły wszystkim zainteresowanym mieszkańcom możliwość uzyskania wiedzy oraz możliwość uczestnictwa w programowaniu projektów rewitalizacyjnych i kierunków działań Gminy w ramach prowadzonego procesu rewitalizacji, a także zapoznania się z bieżącym stanem prac, na każdym ich etapie.

9.2. Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Po podjęciu przez Radę Gminy uchwały w sprawie uchwalenia Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie i pozytywnej ocenie programu przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, rozpocznie się etap wdrażania programu i monitorowanie postępów. Etap ten potrwa do roku 2023 lub wcześniejszego zrealizowania programu.

Dla zapewnienia prawidłowego przebiegu wdrażania programu Wójt spośród pracowników z odpowiednim doświadczeniem powoła Koordynatora procesu rewitalizacji. Na etapie wdrażania i monitorowania Programu. Koordynator będzie realizował zadania związane z prawidłową realizacją programu. Należy podkreślić, że na etapie wdrażania poszczególnych projektów nadrzędnym celem będzie zaangażowanie jak największego grona mieszkańców, lokalnych liderów i organizacji w ich realizację. W przypadku projektów inwestycyjnych mieszkańcy będą wspólnie decydować o sposobie zagospodarowania danego terenu objętego rewitalizacją.

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z promocją i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie i stanie wdrażania programu. Zapewnienie informacji o rewitalizacji w najszerszym możliwym zakresie. Informacja nie ogranicza się tylko do zamieszczania komunikatów na stronie internetowej, ale obejmuje również dyskusje, debaty, spotkania, kontakty telefoniczne i osobiste.

Informowanie i konsultowanie będzie prowadzone poprzez:

- Stronę internetową Gminy Warlubie,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Lokalną prasę,
- Zebrania Wiejskie,
- Promocję działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez,
- Wykorzystanie przedstawicieli lokalnych społeczności i liderów,
- Promowanie uczestnictwa – zachęcanie do aktywnego włączania się w proces rewitalizacji,
- Zbieranie od interesariuszy uwag nt prowadzonej rewitalizacji.

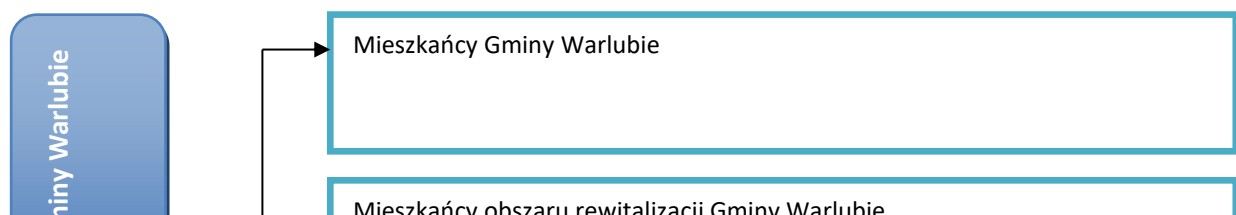
9.3. Konsultacje społeczne

W ramach prac rewitalizacyjnych zorganizowano konsultacje projektu obszaru, programu, kierunków rewitalizacji i celów w poszczególnych obszarach na terenie Gminy. Odbyły się one zgodnie z zasadami określonymi w ZARZĄDZENIU NR 41/2017 WÓJTA GMINY WARLUBIE z dnia 16 czerwca 2017 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Warlubie na temat wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji i głównych kierunków rewitalizacji Gminy Warlubie. Do konsultacji zaproszono także przedstawicieli organizacji społecznych działających na terenie Gminy Warlubie. W ramach konsultacji zorganizowano także spotkanie z radnymi Gminy Warlubie w dniu 28.06.2017r. Pierwsze konsultacje ogłoszono 23.06.2017r., a odbyły się 04 lipca 2017r. (treść w załączeniu). Informacja była publikowana w lokalnej prasie, na stronach BIP, na stronie Gminy Warlubie oraz na tablicach ogłoszeń w sołectwach, spotkanie odbyło się w Domu Weselnym Anna ul. Bąkowska 34a w Warlubiu, ilość uczestników 24 osoby. Kolejną formą konsultacji były Ankiety. Ankiety były zbierane do 14 lipca 2017 r. Wpłynęło 85 ankiet. Kolejne spotkanie z mieszkańcami odbyło się 24.07.2017 w świetlicy OSP Wielki Komorsk. Informacja została opublikowana w Biuletynie Informacji Publicznej 20.07.2017r. oraz wywieszona na tablicach ogłoszeń i dodatkowo ogłoszona w kościołach parafialnych w dniu 23.07.2017r. Konsultacje przeprowadzono poprzez składanie wniosków i uwag w formie pisemnej - wzór Ankiety w załączeniu na specjalnym formularzu zgłoszeniowym w formie bezpośredniego spotkania konsultacyjnego z mieszkańcami wraz z możliwością składania ustnych uwag i wniosków w formie Ankiet oraz poprzez możliwość przesłania ankiet w formie elektronicznej lub pisemnej na adres Urzędu Gminy w Warlubiu. Program został przedstawiony i omówiony także na posiedzeniach Rady Gminy w Warlubiu. Wyniki i materiały procesu partycypacji społecznej Programu załączono do niniejszego opracowania.

9.4. Interesariusze Programu

Proces rewitalizacji podejmuje zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, które są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone są przez interesariuszy rewitalizacji, co wymaga udziału nie tylko przedstawicieli organizacji społecznych, ale także różnych grup interesariuszy.

Rys.12. Grupy interesariuszy rewitalizacji

Źródło danych: *opracowanie własne*

Włączenie partnerów społecznych dotyczy przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział przedstawicieli społeczności, polegający m.in. na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych z nimi działań,
- prowadzeniu działań informacyjnych o procesie rewitalizacji, skierowanych do interesariuszy (o zasadach, celach, istocie prowadzenia rewitalizacji oraz jej przebiegu),
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących integracji społeczności lokalnej wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy w zakresie kierunków, celów oraz projektów rewitalizacji.

Interesariusze włączani będą w odpowiednie etapy procesu rewitalizacji m.in. jako potencjalni partnerzy projektów rewitalizacyjnych.

X. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/ przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Realizacja projektów rewitalizacyjnych finansowana będzie głównie ze środków własnych Gminy Warlubie przy udziale funduszy UE, głównie w ramach RPO WK-P 2014-2020. Przedsięwzięcia wspomagane będą środkami zewnętrznymi pochodzącymi m. in. ze środków Unii Europejskiej z programów krajowych.

Tabela 18. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY WARLUBIE NA LATA 2017-2023

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie	Podmioty realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (PLN)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działania SZOOP RPO	Podziałania SZOOP RPO
							%	PLN	Środki publiczne			Środki Prywatne		
									EFRR	EFS	Inne (Budżet JST)			
Wielki Komorsk	2019 - 2020	1.Stworzenie centrum aktywności lokalnej w miejscowości Wielki Komorsk	Spółeczny	Działania na rzecz włączenia społecznego osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Gmina Warlubie wraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Warlubiu	110 000,00	85%	93500,00	0,00	93500,00	16 500,00	0,00	RPO11.1. włączenie Społeczne na obszarach objętych PR	-
Wielki Komorsk	2020 - 2021	2.Centrum Integracji Społecznej w Wielkim Komorsk Poddziałanie 9.2.1 RPO	Spółeczny	Działania na rzecz włączenia społecznego osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Gmina Warlubie wraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Warlubiu	110 000,00	85%	93500,00	0,00	93500,00	16 500,00	0,00	RPO11.1. włączenie Społeczne na obszarach objętych PR	-
Wielki Komorsk	2019	3.Rewitalizacja sali wiejskiej w Wielkim Komorsku	PF – przestrzen no-funkcjonalny, T – techniczny	Rewitalizacja infrastrukturalna na obszarach wiejskich	Gmina Warlubie	123 000,00	85%	104 550,00	104 550,00	0,00	18 450,00	0,00	Działanie 7.1 RPO	-
Buśnia	2019	1. Rewitalizacja obiektu zabytkowej kuźni w Rulewie w obiekt muzealny – lokalizacja na terenie Parku w Rulewie.	PF – przestrzen no-funkcjonalny S- społeczny	Adaptacja przestrzeni zdegradowanej na cele rozwoju społecznego-przekształcenie i zagospodarowanie obiektu kuźni z 1883 w Rulewie w obiekt muzealny	Towarzystwo Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Sukcesja” Gmina Warlubie	750 000,00	85%	637500,00	637500,00	0,00	112 500,00	0,00	Działanie 7.1 RPO	-
Razem						1 093 000,00	85%	929 050,00	742 050,00	187 000,00	163 950,00	0,00		

Źródło danych: dane Urzędu Gminy Warlubie

XI. System zarządzania

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie, stanowią zadania własne gminy. Istotą procesu rewitalizacji jest prowadzenie skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy.

Zarządzenie procesem rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja Programu wiązać się będzie z udziałem zespołu ds. rewitalizacji w Urzędzie Gminy w Warlubiu.

W zarządzanie *Programu* na terenie Gminy Warlubie będą zaangażowane następujące podmioty:

- Urząd Gminy w Warlubiu,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalności o charakterze społecznym,
- Instytucje rynku pracy,
- Jednostki edukacji,
- Przedsiębiorstwa działające w obszarze rewitalizacji,
- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji.

Jednostką koordynującą proces rewitalizacji na terenie gminy, w tym przygotowanie i wdrożenie Programu Rewitalizacji, jest Gmina Warlubie.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za proces realizacji zapisów dokumentu jest Urząd Gminy w Warlubiu. Nadzór z ramienia samorządu będzie prowadził Wójt Gminy, natomiast nadzór merytoryczny Sekretarz Gminy przy współpracy z:

- Referatem Finansowym i Skarbnikiem Gminy,
- Referatem Inwestycji, Gospodarki i Ochrony środowiska,
- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Warlubiu,
- Gminnym Ośrodkiem Kultury, Promocji i Rekreacji w Warlubiu.

Sekretarz Gminy dysponuje odpowiednim personelem do wykonania swojego zadania. Na proces rewitalizacji składa się bardzo wiele „branżowych” procesów, i to tak odmiennych jak praca z trudnymi osobami wykluczonymi społecznie z jednej a planowanie przestrzenne z drugiej strony.

Jednocześnie Sekretarz Gminy koordynuje przygotowanie i opiniowanie projektów uchwał rady gminy i zarządzeń. Główne zadania Sekretarza w programie zarządzania rewitalizacją to:

- koordynowanie procesów rewitalizacji na terenie gminy,

- długoletnie prognozowanie budżetu gminy, w tym: opracowanie i aktualizacja Wieloletniej Prognozy Finansowej w porozumieniu ze Skarbnikiem Gminy, z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, wprowadzenie procesu hierarchizacji przedsięwzięć,
- przygotowanie oraz realizacja projektów, w tym zadań inwestycyjnych oraz tzw. projektów miękkich”(przygotowanie założeń, dokumentacji, pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania),
- współpraca z interesariuszami i partnerami Programu, w tym: z organizacjami pozarządowymi,
- monitoring realizacji projektów i ich zakładanych efektów (produktów, rezultatów).

Bezpośrednią realizacją Programu zajmuje Sekretarz Gminy Warlubie przy pomocy Zespołu powołanego w strukturze Urzędu Gminy w Warlubiu, w skład, którego wchodzi m.in. pracownicy Urzędu Gminy oraz przedstawiciele gminnych jednostek organizacyjnych w szczególności GOPS -u oraz instytucji i organizacji zaangażowanych w realizację projektów rewitalizacyjnych. Zespół powołany został Zarządzeniem Wójta Gminy Warlubie w listopadzie 2016 roku.

Celem prac Zespołu jest koordynacja prac w zakresie procesu rewitalizacji Gminy Warlubie, w szczególności:

- digitalizacja i analiza informacji niezbędnych dla Programu Rewitalizacji,
- przeprowadzenie diagnozy lokalnych potencjałów występujących na terenie Gminy Warlubie,
- delimitacja przestrzenna obszaru/obszarów przeznaczonych do rewitalizacji,
- wypracowanie celów procesu rewitalizacji w odniesieniu do uzgodnionych obszarów wymagających wsparcia w ramach rewitalizacji,
- wypracowanie kierunków działań w poszczególnych sferach – społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej, gospodarczej i środowiskowej
- analiza zgłaszanych projektów rewitalizacyjnych,
- budowa lokalnych partnerstw w celu zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi,
- koordynacja procesu przygotowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych,
- określenie planu finansowego do realizacji Programu Rewitalizacji,
- organizacja konsultacji społecznych służących opracowaniu Programu Rewitalizacji.

Do prac w Zespole mogą być zapraszani przedstawiciele organizacji i innych podmiotów z terenu Gminy.

Nadzór nad realizacją całości Programu sprawuje Wójt Gminy Warlubie. Program podlegać będzie ocenie aktualności i stopnia realizacji dokonywanej przez Wójta Gminy i przedstawianej Radzie Gminy Warlubie.

Poniżej wyspecyfikowano główne zadania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji w Gminie Warlubie

Tabela 19. Najważniejsze zadania podmiotów wdrażających Program

Podmiot	Zadania
Wójt Gminy Warlubie	<ul style="list-style-type: none"> • Nadzorowanie całego procesu rewitalizacji, • Prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie programu, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji, • Prowadzenie konsultacji społecznych • Wystąpienie z wnioskiem do Rady Gminy o podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Warlubie na lata 2017-2023.
Rada Gminy w Warlubiu	<ul style="list-style-type: none"> • Zatwierdzenie i uchwalenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Warlubie na lata 2017-2023, • Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Warlubie na lata 2017-2023, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, • Uchwalanie zmian Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Warlubie na lata 2017-2023, • Podjęcie uchwały o uchyleniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Warlubie na lata 2017-2023 w całości lub w części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych
Zespół ds. rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Koordynowanie wdrażania, monitoringu i oceny realizacji projektów • Monitorowanie postępów realizacji celów rewitalizacji, • Pełnienie roli opiniodawczej dla Wójta Gminy
Partnerzy społeczni	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywny udział w pracach związanych z wdrażaniem programu rewitalizacji i jego realizacją, m. in. poprzez udział

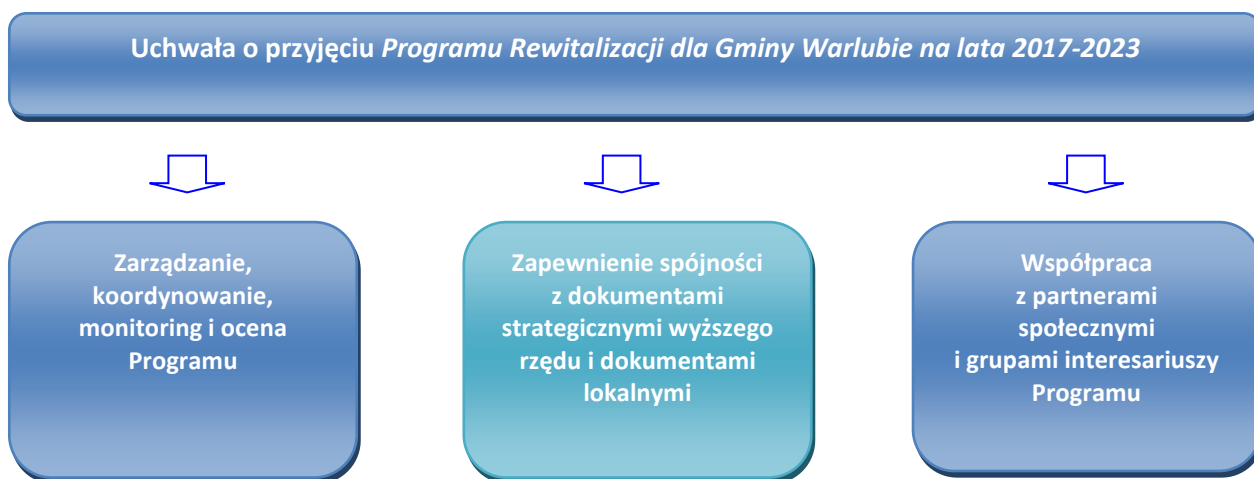
	<p>w spotkaniach dotyczących rewitalizacji, opiniowanie sposobu wdrażania programu i realizacji poszczególnych zadań,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wskazywanie potrzeb rewitalizacyjnych danego obszaru.
--	---

Źródło danych: opracowanie na podstawie wytycznych rewitalizacji

Wdrażanie Programu

Kolejnym elementem jest zapewnienie odpowiedniego standardu zarządzania procesem rewitalizacyjnym w skali całej Gminy. Poniżej przedstawiono w ujęciu schematycznym zintegrowany system zarządzania *Programem* w Gminie Warlubie

Rys. 13. System wdrażania Programu

Źródło danych: opracowanie własne

Kluczowym zadaniem współpracy w ramach zintegrowanego procesu zarządzania procesem rewitalizacji jest włączenie wszystkich podmiotów zaangażowanych w ten proces, ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena *Programu* z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi i celami rozwojowymi Gminy. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji *Programu* dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju Gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych oraz innych źródeł finansowania.

11.1 Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Rolę koordynatora procesu rewitalizacji pełnić będzie wyznaczony przez Wójta pracownik Urzędu Gminy. Pracownik ten będzie odpowiedzialny za wsparcie wszystkich interesariuszy rewitalizacji w realizacji ich zadań. Wybór osoby z odpowiednim doświadczeniem zawodowym na stanowisko koordynatora procesu rewitalizacji zagwarantuje prawidłowe i sprawne zarządzanie programem

rewitalizacji. Da to gwarancję, że podmiot koordynujący działania interesariuszy uczestniczących w realizacji programu rewitalizacji posiadać będzie odpowiednie do tego kompetencje. Zapewniony będzie szybki przepływ informacji oraz jasno określona ścieżka podejmowania decyzji, bezpośredni dostęp do informacji na temat innych działań rozwojowych realizowanych w Gminie (zapewnienie komplementarności przestrzennej), odpowiednie zaplecze instytucjonalne. Ścieżka podejmowania decyzji opierać się będzie o dyskusje i wypracowanie wspólnego stanowiska.

Tabela 20. Główne zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Koordynator procesu rewitalizacji (wyznaczony przez Wójta pracownik Urzędu Gminy)	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji, • Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek i spółek gminy oraz strony społecznej, • Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu, • Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów, • Promocja programu, • Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania programu, • Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji zadań, • Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji Programu.

Źródło danych: opracowanie na podstawie wytycznych rewitalizacji

11.2. Aktualizacja Programu

Aktualizacja Programu może być dokonywana:

- w odniesieniu do projektów przewidzianych do realizacji w okresie Programowania – raz do roku (np. z aktualizacją WPF w razie potrzeby),
- w odniesieniu do diagnozy stanu obszaru przeznaczonego do rewitalizacji – nie rzadziej niż raz na 2 lata,
- w zakresie pozostałych planowanych elementów zarządzania Programem – w zależności od potrzeb.

Uzasadnienie podjęcia aktualizacji Programu może w szczególności wynikać z:

- rocznego raportu z realizacji Programu,
- rekomendacji uzyskanych w procesie wdrażania Programu lub innych zasadniczych dokumentów programowych Gminy oraz województwa lub kraju na lata 2014-2020,
- postępu we wdrażaniu RPO WK-P 2014-2020,
- prowadzonych analiz społeczno-gospodarczych, danych na temat trendów procesu rewitalizacji,

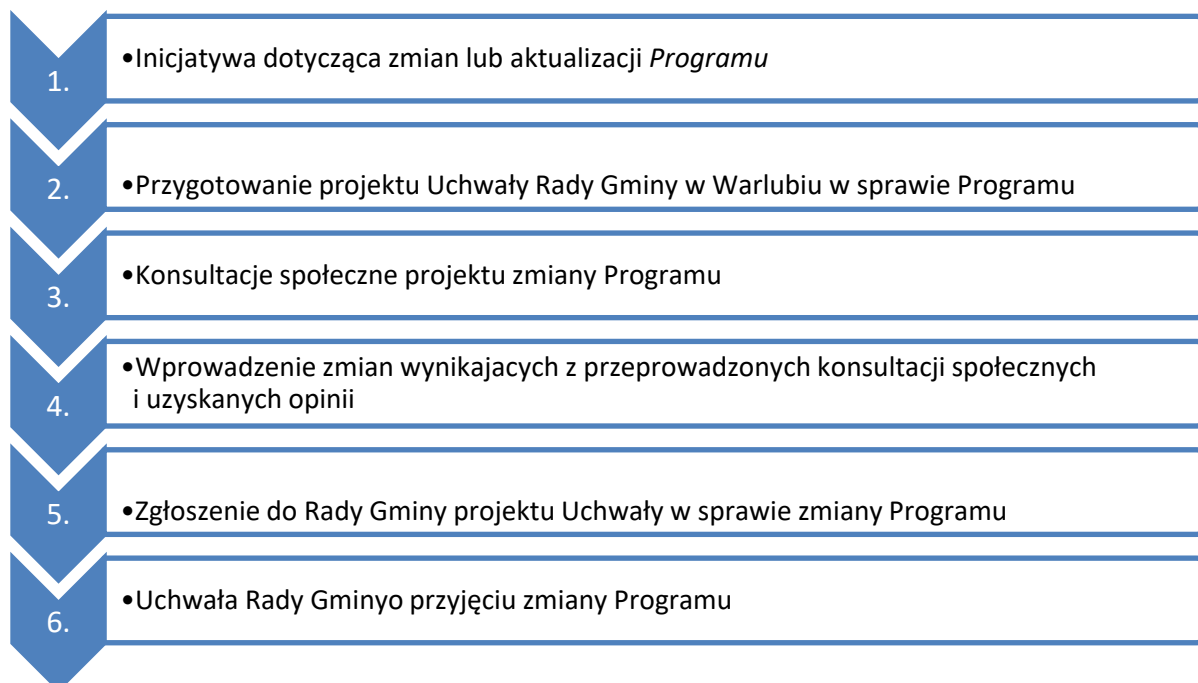
- opinii partnerów społeczno-gospodarczych,
- wniosków grup mieszkańców obszarów rewitalizacji.

Podjęte działania w zakresie zmiany Programu powinny być także skorelowane z oceną pozostałych strategicznych dokumentów gminy oraz województwa. Procedura aktualizacji będzie poprzedzona konsultacjami wewnętrznymi Urzędu Gminy oraz konsultacjami z partnerami społeczno-gospodarczymi rewitalizacji.

Proces rewitalizacji, jako rozciągnięty w czasie, podlegać będzie wpływowi czynników zewnętrznych oraz konsumować będzie efekty działań podjętych na wcześniejszych etapach jego wdrażania. Jeśli nastąpią przesłanki do aktualizacji, wówczas będzie ona dokonywana, co najmniej raz w roku. Natomiast w przypadku nagłych zmian w otoczeniu wpływających na zapisy Programu konieczna będzie natychmiastowa zmiana dokumentu. Dla przejrzystości LPR dla wszystkich zaangażowanych partnerów oraz instytucji zmiany w uchwale Rady Gminy zostaną zasygnalizowane w odpowiednim załączniku do uchwały zmieniającej w postaci rejestru zmian. Zmiany mogą również dotyczyć uwzględnienia nowych projektów oraz dodatkowych partnerów chcących dołączyć do Programu na późniejszym etapie. Aktualizację *Programu* zatwierdza Rada Gminy na wniosek Wójta Gminy Warlubie. Zmiana następuje w trybie, w jakim on jest uchwalany.

Poniżej zilustrowano proces wprowadzania zmian i aktualizacji *Programu*:

Rys.14. Aktualizacja Programu

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Warlubie

11.3. Ramowy Harmonogram realizacji Programu

Harmonogram działań podejmowanych w ramach wdrożenia *Programu* przedstawia się następująco:

- 1) Opracowanie i uchwalenie Programu: III kwartał 2017r. – I kwartał 2018 r.,
- 2) Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych: 2017 – 2023r.,
- 3) Monitoring i ocena stopnia realizacji: 2018 -2023r. (ocena okresowa będzie następowała corocznie w I kwartale kolejnego roku i będzie obejmowała zarówno całość działań wykonanych w roku poprzednim, jak również od początku wdrażania Programu),
- 4) Aktualizacje Programu: 2018 -2023 r.,
- 5) Ewaluacja pośrednia wdrożenia Programu: 2020 r.,
- 6) Ewaluacja końcowa wdrożenia Programu: 2023 r.

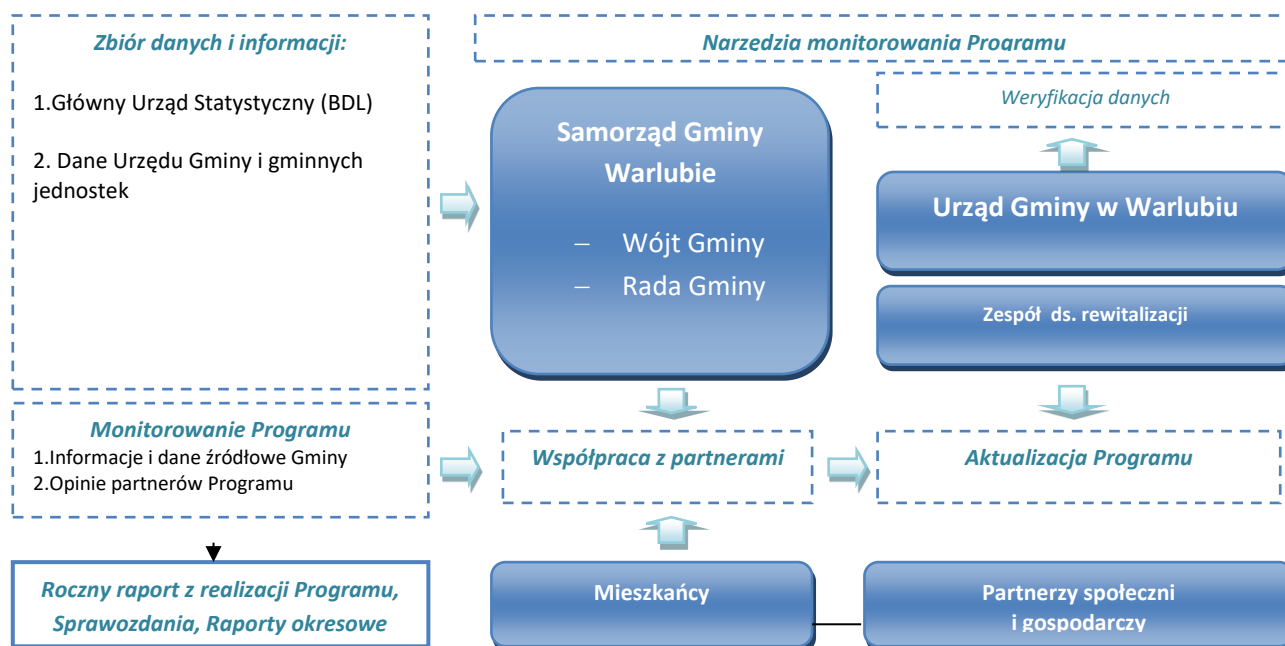
XII. Monitoring

W celu zapewnienia prawidłowości realizacji Programu konieczne jest również zastosowanie systemu monitorowania postępów realizacji celów w procesie rewitalizacji. Monitoring dotyczyć będzie postępu jakościowego i ilościowego oraz ograniczenia rozmiarów zidentyfikowanych problemów.

Monitoring obejmuje:

- analizę zmian wartości założonych wskaźników Programu,
- ocenę efektów działań oraz projektów realizowanych w ramach rewitalizacji,
- wnioski, rekomendacje w zakresie planowanych działań oraz ewentualnych zmian Programu

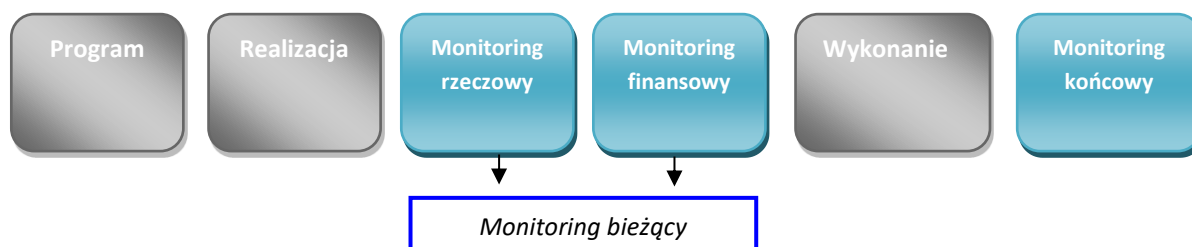
Rys. 15. Monitoring Programu

Źródło danych: opracowanie własne

Zastosowane będą dwie formy monitoringu: monitorowanie postępu prac (monitoring rzeczowy) oraz monitorowanie środków finansowych projektu (monitoring finansowy). Poniżej w formie graficznej ujęto formy monitoringu Programu.

Rys.16. Formy monitoringu Programu

Źródło danych: *opracowanie własne*

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągnięcia założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami Programu.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację Programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania Programu i stopniu wykorzystania dotacji w ramach projektów rewitalizacyjnych. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami Programu.

Monitoring końcowy zweryfikuje, czy wytyczone cele zostały zrealizowane.

W ramach monitoringu uwzględniono narzędzia monitoringu, w tym przygotowanie sprawozdań do Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu dotyczące efektywności podejmowanych działań rewitalizacyjnych (w okresie, co 2 lata), a także sprawozdań z projektów RPO WK-P w ujęciu kwartalnym oraz raportów dla Rady Gminy Warlubie ukazujących prace nad wdrożeniem Programu i postęp w realizacji. W przypadku wykazania w procesie monitorowania nierealizowania celów Programu zastosowana zostanie procedura aktualizacji Programu w zakresie korekty wskaźników Programu realizujących cele Programu.

XIII. Promocja i komunikacja społeczna

Komunikacja społeczna związana z upowszechnieniem zamierzeń Programu wśród przyszłych beneficjentów, jednostek organizacyjnych i innych podmiotów, zakłada przeprowadzenie następujących działań:

- umieszczenie na stronie internetowej Gminy oraz na tablicy ogłoszeniowej informacji o wytyczonym obszarze rewitalizacji,
- spotkania konsultacyjno-informacyjne z mieszkańcami i partnerami społeczno-ekonomicznymi służące prezentacji, a następnie informacji o stanie realizacji Programu,
- bieżące informacje zamieszczane na stronie internetowej Urzędu Gminy w Warlubiu dotyczące rewitalizacji w Gminie,
- prezentacja założeń koncepcji architektoniczno-urbanistycznej terenów i zagospodarowania przestrzeni oraz obiektów poddawanych rewaloryzacji w czasie rewitalizacji – prezentacje dla mieszkańców, konsultacje koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznych z mieszkańcami,
- artykuły w prasie lokalnej,
- promocja Programu rewitalizacji – przedstawianie wyników jego realizacji (przynajmniej raz do roku aktualizacja informacji na stronie na temat osiągnięcia zakładanych wyników),
- inne metody promocji wizualnej z wykorzystaniem różnych kanałów medialnych.

XIV. Wykaz niezbędnych ocen i opinii

14.1. Opinia Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko projekt Programu Rewitalizacji Gminy Warlubie na lata 2017-2023 zostanie przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszcy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu.

14.2. Opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Warlubie na lata 2017-2023 zostanie przedłożony do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszcy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu

XV. Definicje i pojęcia Programu

Interesariusze	Podmioty i grupy społeczne, mogące potencjalnie uczestniczyć i mieć wpływ na realizację działań rewitalizacyjnych oraz ci, których interesy mogą być związane z procesem odnowienia określonego obszaru
Obszar zdegradowany (OZ)	Obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.
Obszar rewitalizacji (OR)	Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. ≤ 20% powierzchni gminy ≤ 30% ludności gminy
Program Rewitalizacji (PR)	Zgodnie z <i>Narodowym Planem Rewitalizacji 2022</i> jest to uchwalany na poziomie gminnym- instrument zintegrowanego podejścia w zakresie rewitalizacji o zasięgu gminnym, sporządzany przez jednostkę samorządu terytorialnego zgodnie z wytycznymi dotyczącymi przygotowania Programu Rewitalizacji oraz obejmujący listę i zakres projektów rewitalizacyjnych przewidzianych do realizacji. Program rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Objęcie danego obszaru Programem rewitalizacji będzie stanowił podstawę wspierania go poprzez instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (Programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, Programach i działaniach sektorowych
Proces rewitalizacji	Wieloletni system spójnych działań samorządu przy udziale partnerów w sferze społecznej oraz gospodarczej przestrzenno-funkcjonalnej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju i odnowy jego obszarów.
Stan kryzysowy	Stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej, jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej

XVI. Spis tabel i rysunków

4.1. Spis tabel

Tabela 1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi i lokalnymi	5
Tabela 2. Zakres powiązań <i>Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023</i> z dokumentami regionalnymi i lokalnymi	6
Tabela 3. Zestawienie powierzchni sołectw gminy Warlubie.....	9
Tabela 4. Wykaz mieszkańców gminy Warlubie(stan na 31.12.2016r.).....	10
Tabela 5. Liczba mieszkańców według grup ekonomicznych (stan na 31.12.2016 rok).....	10
Tabela 6. Bezrobocie w gminie Warlubie w latach 2010-2015 r.....	11
Tabela 7. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (stan na 31.12.2015).....	11
Tabela 8. Świadczenia społeczne w gminie Warlubie 2010-2015r.....	12
Tabela 9. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Warlubie.....	17
Tabela 10. Delimitacja obszaru zdegradowanego gminy Warlubie.....	25
Tabela 11. Powierzchnia i ludność Gminy Warlubie obszaru do rewitalizacji.....	28
Tabela 12. Główne problemy i potencjały rozwoju obszaru do rewitalizacji Gminy Warlubie.....	40
Tabela 13. Cel rewitalizacji, kierunki działań i przedsięwzięcia.....	48
Tabela 14. Wskaźniki produktów i rezultatów Programu Rewitalizacji Gminy Warlubie.....	49
Tabela 15. Lista główna projektów Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023.....	51
Tabela 16. Lista uzupełniająca projektów rewitalizacyjnych Programu Rewitalizacji dla Gminy Warlubie na lata 2017-2023.....	57
Tabela 17. Koncepcja zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	59
Tabela 18. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	67
Tabela 19. Najważniejsze zadania podmiotów wdrażających Program.....	70
Tabela 20. Główne zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji.....	72

4.2. Spis rysunków

Rys.1. Położenie gminy Warlubie.....	9
Rys. 2. Liczba osób i rodzin w gminie Warlubie otrzymujących świadczenia społeczne 2010-2015r.....	13
Rys.3. Porównie ilości podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Warlubie z podziałem na PKD w latach 2005 r. i 2016	14
Rys 4. Porównanie stanu rozwoju przedsiębiorczości w sekcji G (stan na dzień 31.12.2016 r.).....	15
Rys. 5. Etapy wyznaczenia obszarów: zdegradowanego i rewitalizacji Gminy Warlubie.....	19

Rys.6. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji Gminy Warlubie.....	20
Rys. 7. Mapa obszaru zdegradowanego gminy Warlubie.....	26
Rys. 8. Mapa obszaru do rewitalizacji Gminy Warlubie.....	29
Rys. 9. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w gminie Warlubie.....	30
Rys.10. Koncepcja rewitalizacji Gminy Warlubie.....	46
Rys.11. Zakładane efekty rewitalizacji na terenie Gminy Warlubie.....	47
Rys.12. Grupy interesariuszy rewitalizacji.....	65
Rys.13. System wdrażania Programu.....	71
Rys.14. Aktualizacja Programu.....	73
Rys.15. Monitoring Programu.....	74
Rys.16. Formy monitoringu Programu.....	75